

EESTI EVANGEELIUMI KRISTLASTE JA BAPTISTIDE
KOGUDUSTE LIIT
KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

Karl Tõnne

**MISJONI MÕISTMISEST EESTI EKBK LIIDUS TERVIKLIKU
MISJONIKÄSITLUSE VAATES**

Bakalaureusetöö
Lõputöö VKTJ.07.02

Juhendaja: Einike Pilli, DTh

Tallinn 2025

Olen kõigile lõputöös kasutatud teiste autorite töödele, põhimõttelistele seisukohtadele ja muudest allikatest pärinevatele andmetele viidanud.

Sõnade arv (ilma bibliograafia ja lisadeta): 13042.

Autor: ..... (allkiri)

..... (kuupäev)

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
1. MISJONI KÄSITLUS MISSIOLOOGILISES DISKUSSIOONIS.....	9
1.1. Missioloogia kui teadus misjonist	9
1.2. Misjoni mõistest	11
1.2.1. EKB liidu, EELK ja EKNK definitsioone misjonist	12
1.2.2. Käesoleva töö misjoni mõiste.....	14
2. MISJONI TEMAATIKA PIIBLIS	16
2.1. Missionaalne hermeneutika Piibli mõistmisel	16
2.2. Misjon Vana Testamendi algulugudes	17
2.3. Misjon Matteuse evangeeliumis	19
3. TERVIKLIK MISJON.....	22
3.1 Tervikliku misjonikäsitlemise kujunemisest	22
3.2. Terviklik misjonikäsitus	24
3.3 Tervikliku misjonikäsitlemise viis tunnust.....	25
3.3.1. Koguduse ehitamine - evangelism ja õpetamine	27
3.3.2. Ühiskonna teenimine - kaastunne ja õiglus	29
3.3.3. Loodust hoolimine	30
4. EKB LIIDU MISJONI MÕISTMISEST TERVIKLIKU MISJONI VAATES	33
4.1. EKB liidu misjonistruktuurist ja sündmustest	33
4.2. EKB liidu koguduste statistika	40
4.3. EKB liidu misjonit käsitlevad tekstid	44
4.3.1. EKB liidu põhikiri	44
4.3.2. EKB liidu arengukava 2018-2023	46
4.3.3. Piibli õpetus Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes	47

KOKKUVÕTE.....	49
KASUTATUD ALLIKAD	52
SUMMARY	55

Sissejuhatus

Misjon on kristliku koguduse lahutamatu osa. Paljude baptistide jaoks on oma identiteedi üheks kandvaks osaks Johann G. Onckeni, tituleeritud ka kui “Euroopa baptistide isa” moto “iga baptist on misjonär”¹. Mida see kellegi jaoks tähendab, on juba pikem arutelu teema. Kuid on oluline, et kogudusi ühendavas liidus oleks misjoni kontseptsioonist keskne ja sõnastatud arusaam. Olen tajunud, et erinevad inimesed Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidus (edaspidi EKB liit) mõtestavad ja sõnastavad enda või koguduse missionaalset ülesannet väga erinevalt. Skaala ühel poolel on platonistlike mõjutustega arusaam misjonist kui rangelt ainult inimeste “hingede päästmisest taeva jaoks”, teisel pool pigem tänapäeval taasavastatud varakristlik arusaam inimese ja kogu loodu päästmisest tervikuna, hõlmates ka ühiskondlikku tasandit ning inimese terviklikku olukorda. EKB liit pole aga keskselt defineerinud, mida misjon võiks tähendada.

EKB liidus on proovitud viimaste aastate jooksul luua misjonistrateegia dokumenti, kuid siiani pole see õnnestunud. Idee sai alguse EKB liidu juhatuse tasandilt, kus hakati dokumenti läbi arutelude koostama ning tööversioon jõudis ka vanematekogu ette. Töö protsessi käigus tuli ilmsiks, et erinevad töösse kaasatud osapooled mõtlevad misjonist väga erinevalt ning dokument ametliku kinnituseni ei jõudnud. Loogiline järeldus on, et sõna “misjon” on EKB liidus liiga mitmetimõistetav ja vajab selgemat kokkulepet ning definitsiooni. Töö kirjutamise ajal on töös ka uus katse defineerida misjonit, millega tegeleb EKB liidu juhatus ja vanematekogu.

Osa probleemist moodustab ka see, et misjonit on vähe uuritud nii EKB liidu kui ka terve Eesti kontekstis. 2010. a keskendus Ingmar Kurg oma doktoritöös “Oikumeenilise evangelisatsiooni perspektiiv Euroopa kontekstis: missioloogiline ja religioonisotsioloogiline uurimus”² evangelisatsiooni mõistele, mis on üks oluline aspekt misjonist. Kure uurimus analüüsis

---

¹ „Every Baptist a Missionary” Johann G. Oncken and Disciple-Making in Europe | Maranatha Baptist Seminary“, vaadatud 6. aprill 2025, <https://www.mbu.edu/seminary/every-baptist-a-missionary-johann-g-oncken-and-disciple-making-in-europe/>.

² Ingmar Kurg, “Oikumeenilise evangelisatsiooni perspektiiv Euroopa kontekstis: missioloogiline ja religioonisotsioloogiline uurimus”, doktoritöö (Tartu: Tartu Ülikool, 2010) <http://hdl.handle.net/10062/14714>.

eelkõige Euroopa konteksti oikumeenilises võtmes. Luterlikust perspektiivist on 2020. a Robert Bunder kirjutanud bakalaureusetöö teemal “Misjonitöö Eesti Evangeelses Luterlikus Kirikus 2004. ja 2018. aasta koguduste sõnaliste aruannete põhjal”³, mis omab põgusat sissejuhatust misjoni temaatikasse, kuid põhiosas keskendub Bunder oma konfessiooni aruannete uurimisele. 2023. a kaitses Karl-Emil Kase Kõrgemas Usuteaduslikus Seminaris (edaspidi KUS) bakalaureusetöö teemal “Jumala suur plaan suure misjonikäsu valgel”⁴, kus ta uurib laiemalt misjonit *missio Dei* kontseptsioonist lähtuvalt ja annab sissejuhatuse misjoni mõistmisele kaasajal, kuid ei analüüsi EKB liidu konteksti. Seetõttu leian, et antud töö vajalikkus tuleb esile eelkõige läbi EKB liidu konteksti uurimise.

Kaasaegses missioloogilises diskussioonis, eriti evangelikaalses, mõtestatakse misjonit läbi tervikliku misjonikäsitluse (ing. k *integral mission* või *holistic mission*), mis on ka käesoleva diplomitöö keskne mõiste ja lähtepunkt. Antud töös lähtun tervikliku misjoni käsitlemisel Michael W. Goheeni poolt sõnastatud misjoni mõistest: “Misjon on Jumala rahva osalemine Jumala misjonis, et uuendada kogu loodu, kõigi kultuuride ja rahvaste elutegelikkus”.⁵ Ühtlasi toetun ka Anglikaani kiriku poolt sõnastatud viiele misjoni tunnusele, mida avan rohkem esimeses ja kolmandas peatükis. *Missio Dei* kontseptsioonist välja kasvanud tervikliku misjonikäsitluse järgi on Jumal oma olemuselt missionaalne ja Tema misjoniks ehk missiooniks on lunastada kogu maailm ja loodu. Jumala rahva misjon on olla kaasosalised selles plaanis läbi kõigi eluvaldkondade, mis sellele eesmärgile kaasa aitavad. Terviklik misjon hõlmab seega kogu loodu, ühiskonna kui ka üksikisiku tasandit. Sõna- ja sotsiaaltegevuse keskne lähenemine misjonile on tervikliku misjoni pooldajate hinnangul rõhutanud ebaproportsionaalselt vastavaid dimensioone misjonist ja sattunud seetõttu ohtu elada välja poolikut evangeeliumi.

Terviklik misjonikäsitus on tugevalt argumenteeritud piibellik lähenemine, mis minu hinnangul võiks olla ka EKB liidu alus misjoni defineerimiseks. Seetõttu soovin teada, kuidas tervikliku misjoni tunnused suhestuvad EKB liidu praeguse misjoni mõistmisega. Sellest saab aimu uurides EKB liidu misjonialast ajalugu - antud töös läbi EKB liidu aastakonverentsi kirjalike aruannete aastast 1991 - nii struktuuri kui sündmuste vaates. Teiseks analüüsides misjonit puudutavaid küsimusi kogudustelt kogutavas statistikas ning kolmandaks analüüsides

---

³ Robert Bunder, "Misjonitöö Eesti Evangeelses Luterlikus Kirikus 2004. ja 2018. aasta koguduste sõnaliste aruannete põhjal", bakalaureusetöö (Tartu: Tartu Ülikool, 2020) <http://hdl.handle.net/10062/70078>.

⁴ Karl-Emil Kase, "Jumala suur plaan suure misjonikäsu valgel", bakalaureusetöö (Tallinn, Kõrgem Usuteaduslik Seminar, 2023) <https://kus.kogudused.ee/wp-content/uploads/2023/06/Karl-Emil-Kask-loputoo.pdf>.

⁵ Michael W. Goheen, *Introducing Christian Mission Today: Scripture, History, and Issues* (Downers Grove: IVP Acad, 2014), 117. Ing. k kõlab definitsioon järgmiselt: “Mission is the participation of God’s people in God’s mission to renew the whole creation and the whole lives of all its peoples and cultures”.

ka EKB liidu olulisemaid tekste. Nendeks on EKB liidu põhikiri, arengukava ja õpetuslik raamat “Piibli õpetus EKB liidu kogudustes”. Seega annavad esimene ja kolmas teema aimu misjoni mõistmisest EKB liidu organisatoorsel tasandil ning teine teema EKB liidu koguduste tasandil.

Loodan, et töö tulemusena saab EKB liit sisendit, mille abil terviklikku ja piibellikku misjonikäsitlust sõnastada. Samuti soovin, et töö võiks olla kõigile huvilistele põgusaks sissejuhatuseks missioloogiasse (ehk misjoniteadusesse) ja EKB liidu misjoni mõistmisesse. Usun, et läbi ühtsema misjonikäsitluse on EKB liidul võimalik liikuda lähemale ka ühtselt tunnustatud misjonistrateegia loomisele, mis suudaks mõjutada evangeeliumi ja terve Piibli narratiivi kaudu kogu loodut, ühiskonda ja üksikisikuid veel enam.

Uurimisküsimuseks on: Mismoodi suhestuvad EKB liidu misjonialane ajalugu, statistika ja tekstid tervikliku misjonikäsitluse tunnustega?

Selleks, et teemat ülevaatlikult käsitleda, on töö jaotatud nelja peatükki. Esimeses peatükis uurin misjoni laiapõhjaliselt, alustades missioloogia valdkonna ja olulisemate missioloogide tutvustamisest. Seejärel avan misjoni mõistega seonduvaid keerukusi ja kolme erineva konfessiooni misjoni definitsiooni, jõudes ka antud töö misjoni definitsiooni põhjenduseni. Töö teises peatükis uurin missionaalsest hermeneutikast lähtuvalt Vana Testamendi algulugude ja Matteuse evangeeliumi misjonikäsitlust, keskendudes misjoni vaates vastavalt kahele olulisele kirj kohale: 1Ms 12:1-3 ja Suure Misjonikäsuna tuntud Mt 28:18-20.

Kolmandas peatükis pühendun eelkõige terviklikule misjoni kontseptsiooni avamisele, selle tugevuse argumenteerimisele ja tunnuste sõnastamisele. Selles peatükis sõnastatud tervikliku misjoni viis tunnust on peamiseks võrdluspunktiks neljandas peatükis olevale analüüsile. Töö neljandas peatükis kaardistan EKB liidu misjonialast ajalugu ja sündmusi, 2024. a koguduste statistika misjonialaste küsimuste vastuseid ja EKB liidu olulisemaid tekste ning võrdlen neid tervikliku misjoni tunnustega. Töö peamine metoodiline võte on kvalitatiivne sisuanalüüs, mis uurib allikate andmeid huvipakkuvast teemast lähtuvalt ja proovib mõista seal peituvaid arusaamu ja vastuvõtu seisukohast olulisi tähendusi.⁶

---

⁶ "Kvalitatiivne sisuanalüüs", Tartu Ülikool, <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/> (vaadatud 29. mail 2025).

Töö kirjutamisel on kõige kaalukamat mõju autoritest omanud Michael W. Goheen, Christopher Wright ja David Bosch. Samuti on suureks abiks missioloogiast kirjutamisel olnud St. Andrews'i ülikooli artikkel missioloogiast. Tervikliku misjoni tunnuste sõnastamisel on kandvat rolli mänginud Wrighti kirjutis *Five Marks of Mission: making God's mission ours*.

1. Misjoni käsitus missioloogilises diskussioonis

20. sajandi üks kaalukamaid missiolooge David Bosch nentis, et “on erakordselt keeruline panna paika, mis on misjon”.⁷ Selline remark võib tulla üllatusena, sest kristlikus kõnekeeles kannab sõna “misjon” tihtipeale üsna selgemõttelist tähendust - kas sünonüüm evangeeliumi kuulutamisele või siis kui kristlik teenimine väljaspool oma kodumaad. Seostuvad sõnad “misjonitöö”, “misjonireis” ja “misjonär”. Kuigi antud arusaam ei ole vale, on tänapäevane akadeemiline misjoniteadus jõudnud palju laiemale käsitluse juurde. Esimeses alapeatükis uurin misjoni mõtestamiseks olulist konteksti laiemalt. Esmalt missioloogiat kui teadust misjonist ja tutvustan kaasaja olulisemaid misjoniteolooge ehk missiolooge. Teises alapeatükis vaatlen lähemalt misjoni mõistega tõstatuvaid probleeme ning jõuan ka antud töö misjonidefinitsioonini.

1.1. Missioloogia kui teadus misjonist

Mõiste “misjon” taga oleva sisu ning tähendusega tegeleb teaduslikul tasandil missioloogia. Misjoniteadust ehk misjoniteoloogiat nimetataksegi missioloogiaks. James Butler, Harvey Kwiyan ja Cathy Ross St. Andrews ülikoolist on andnud missioloogiast sisuka ülevaate,⁸ mida antud peatükis läbivalt refereerin. Missioloogia on õpetus misjoni teooriast ja praktikast ning on interaktsioonis mitmete teiste teadustega. Missioloogia on väga laiahaardeline ja dünaamiline, sest see käsitleb kristlase tegevust maailmas ja peab seetõttu olema kursis aktuaalsete väljakutsete ja probleemidega. Missioloogia sünnib alati ajas ja kohas ning on rikastatud läbi mitmete perspektiividega suhestumise - see mida sa näed, oleneb sellest, kus sa seisad.⁹ See tähendab, et mõeldes ja praktiseerides misjonit Eestis, oleme lahutamatu seotud siinse kontekstiga - ajaloo, kultuuri, rahvusliku eripära, poliitilise olukorra ja paljude muude faktoritega. Seetõttu võib missioloogia mõnes geograafiliselt ja kultuuriliselt teistsuguses kohas olla drastiliselt erinev.

---

⁷ David Jacobus Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Seventh Printing, November 1993, American Society of Missiology Series 16 (Maryknoll, NY: Orbis Books, 1991), 511.

⁸ James Butler *et al.*, “Missiology” - *St Andrews Encyclopaedia of Theology*, (2024)

<https://www.saet.ac.uk/Christianity/Missiology>.

⁹ *Ibid.*

Sisuliselt on misjoni üle arutatud juba koguduse sünnist saati, isegi juba Vana Testamendi aegadel. Kuigi kõige varasemaks misjoni peale mõtlejaks peetakse jesuiiti Jose de Acosta (1540-1600), kes publitseeris 1577. a Peruus teose *Predicacion Del Evangelio en las Indias* (Preaching the Gospel in the Indies), siis tänapäevase terminina ja teadusharuna seostatakse missioloogia teket protestantlikus läänemaailmas Gustav Warneckiga (1834-1910), kes oli esimese missioloogilise ajakirja *Allgemeine Missions-Zeitschrift* esimene toimetaja aastal 1874.¹⁰ Samal ajajärgul hakkasid missioloogiaga tegelema ka Alexander Duff ja Rooma-Katoliku kontekstis Josef Schmidlin. Tulles tagasi 19. sajandi juurde, siis oli see välismisjoni ja kolonialismi kõrge, mil paljud misjonärid läksid peamiselt Euroopast ja Ameerika Ühendriikidest kõikjale maailma. 19. sajandit iseloomustab teoloogia väga põhjalik, range ja teaduslik uurimine, eriti Saksamaal, ning samamoodi läheneti ka missioloogiale. Küsiti järgmisi küsimusi: millised on kristliku misjoni teoloogilised ja piibellikud alused? Millised on parimad meetodid mitte-kristliku maailma evangeliseerimiseks? Mis võib saada evangeeliumile takistuseks ja kuidas neid takistusi ületada?¹¹ Ajastu sobib kokku võtta motoga “from west to rest” ehk misjon kui evangeeliumi viimine läänemaailmast evangeliseerimata maadesse.

Jätkates missioloogia arengu jutustamist protestantlikus ja peamiselt evangelikaalses võtmes, siis võtmesündmuseks missioloogia arengus ja tänapäevase oikumeenia sünnis peetakse 1910. a Edinburghis toimunud *World Missionary Conference*, kus osales 1215 delegaati.¹² Konverentsi eesmärk oli põhjalikult uurida ja analüüsida misjonipöllul toimuvat praktikat. Konverentsi oluliseks pärandiks on 1912. a ilmuma hakanud oikumeeniline ajakiri *International Review of Missions*, mis ilmub Kirikute Maailmanõukogu poolt tänapäevani. Ühtlasi tõi 20. sajand kaasa suured sotsiaalsed, poliitilised ja religioossed muutused, mis mõjutasid väga palju ka missioloogiat. Protestantismis tekkis kaks olulist organiseeritud missioloogilist liikumist: *Commission on World Mission and Evangelism* (CWME - 1961) ja Lausanne'i liikumine (1974). Lausanne'i liikumine sündis evangelikaalide seas ja suuresti leevendamaks pingeid, mis olid tekkinud CWME seotusega liberaalteoloogiaga. Lausanne'i liikumisest on saanud evangelikaalide jaoks peamine missioloogia üle arutamise keskkond.¹³ Lausanne'i kokkusaamisi on 1974. aastast saati olnud neli, kõige viimane 2024. a septembris Soulis, Lõuna-Koreas. Nendel kohtumistel sõnastatud avaldused on väärtuslik sisend ka EKB liidu misjonikäsitle loomisel.

---

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

Selle põgusa ülevaate lõpetuseks tasub veel märkida kahte olulist teemat evangelikaalse missioloogia hiljutises arengus, mis on mänginud võtmerolli tervikliku misjoni väljakujunemisel. Esmalt *missio Dei* kontseptsiooni esiletõus 20. sajandi keskpaigas, mis muutis tugevalt varasemalt domineerinud välismisjoni ja kolonialismi paradigmat. *Missio Dei* arusaam rõhutab misjonit kui Jumala enda olemust ja kolmainsusest lähtuvat saatmise loogikat. Traditsiooniliselt on selleks Jumal Isa saates oma Poja, Poeg saates Püha Vaimu ja kõik üheskoos läkitades koguduse maailma. Tänapäevaks on *missio Dei* saanud normatiivseks aluseks misjoni mõistmisel pea kõigis konfessioonides.¹⁴ Teiseks oluliseks teemaks on evangelismi ja sotsiaalse tegevuse pingeväli - kuidas neid kahte misjoni dimensiooni üksteisega suhestada? Ka tänapäeval pole see pingeväli lõplikult lahtunud, kuid lahendusele on akadeemilises missioloogias jõutud lähemale.¹⁵ Täpsemalt avan seda teemat kolmandas peatükis.

Olulisemad missioloogid

20. sajandil on läänemaailma missioloogias teed rajanud mitmed olulised missioloogid. Kaks tuntumat on ehk britt Lesslie Newbigin ja lõuna-aafriklane David Bosch. Mõlemad mehed on edendanud *missio Dei* kontseptsiooni mõistmist ning koguduse nägemist olemuselt missionaalsena. Boschi teos "*Transforming Mission*" on üks kaalukamaid teoseid 20. sajandi missioloogias. Evangelikaalses kontekstis on missioloogia arengusse palju panustanud Donald A. McGavran, Ralph D. Winter ja David J. Hesselgrave, John Stott, Christopher Wright, Michael W. Goheen, Andrew Kirk ja Alan Roxburgh, kui nimetada mõned. Eriti oluline on ka Rene Padilla, kes alates 1970ndatest on oma kaasamõtlejatega Lääne-Ameerikas laiema publikuni toonud tervikliku misjoni (*integral mission*) käsitletuse. Samuti väärrib märkimist anglikaani teoloogi N.T. Wrighti panus.

1.2. Misjoni mõistest

Järgnevalt avan misjoni mõistega seotud, peamiselt keelelisi, väljakutseid ning püüan luua selgust selle täpsemasse mõistmisesse, sest potentsiaalne tähendusväli on väga lai ja võib jääda seetõttu häguseks. Eesti Keele Instituudi Sõnaveebi ametlik vaste ütleb, et misjon on "oma usu, harilikult ristiusu levitamine ja sellega kaasnev sotsiaalne tegevus muu-usuliste või uskmatute

---

¹⁴ Bosch, *Transforming Mission*, 390.

¹⁵ Butler, "Missiology".

seas”¹⁶. Kõnekeeles võidakse kasutada sõna ka laiemas tähenduses, näiteks millegi propageerimise kohta. Lähedane sõna misjonile eesti keeles ongi “missioon” ja sünonüümiks “misjonitöö”. Hiljuti loodud EKI kristluse sõnastik annab sõna “misjon” vasteks: “kiriku eesmärgipärane tegevus maailmas ning inimeste ja vahendite eraldamine selleks tööks”¹⁷. Eelnev on misjoni mõiste praegune ametlik taust, kuid teatavasti võib sõnade kõnekeelne kasutus olla palju laiem ja segasem. Esimene erisus on sekulaarse ja kristliku tasandi vahel ning sealt edasi ka erinevate konfessioonide vahel.

Misjoni etümoloogia tuleneb ladinakeelsest sõnast “*missio*”, mis tähendab läkitamist või lähetamist.¹⁸ Eestikeelse sõna “misjon” tähendusväli on väga lai, kuid veel laiem on inglisekeelne vaste “*mission*”. Inglise keeles ei olegi keelepildis vahet sõnal “missioon” ja “misjon”. Inglise keeles kasutatakse misjonist rääkimisel nii sõna “*mission*” kui ka “*missions*”. Christopher Wright sõnastab “*mission*”-it kui kõike seda, mis on Jumala eesmärk kogu looduga ja millesse ta kutsub ka inimest koostöös panustama, kuid sõna “*missions*” kasutamisel mõtleb ta kõigist tegevustest, millega Jumala rahvas saab osaleda Jumala misjonis.¹⁹ Toivo Pilli on välja pakkunud, et sõna “*missions*”, ehk siis Jumala rahva misjon, võiks eestindada sõnaga “misjonitegevused”²⁰ ja ma näen, et see on hea viis eristamaks misjoni kahte tasandit - Jumala misjonit (misjon) ja Jumala rahva misjonit (misjonitegevused).

1.2.1. EKB liidu, EELK ja EKNK definitsioone misjonist

Nagu mainitud, siis erinevad uskkonnad defineerivad misjonit erinevalt. EKB liit misjonit määratlenud pole, kuid õpetuslikust alusdokumendist “Piibli õpetus Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes” võib lugeda järgnevaid suuniseid²¹: “Nii nagu Jumal saatis oma Poja maailma, nii annab Jeesus Kristus oma kogudusele ülesande maailma keskel tegutsemiseks.” (Jh 20:21). Ühtlasi on kõigil koguduste liikmetel ülesanne minna “kõike maailma ja kuulutada evangeeliumi kogu loodule (Mk 16:15). Kuulutamise ja õpetamise peatüki all on kõige konkreetsem sõnastus, mis võiks vastata koguduse misjonile: “Koguduse kutsumus seisneb Jeesuse Kristuse evangeeliumi avalikus kuulutamises kõigile inimestele. Selle läkituse

¹⁶ “Misjon”, Sõnaveeb, Eesti Keele Instituut, <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/misjon>.

¹⁷ “Misjon”, Sõnaveeb, Kristluse sõnastik, Eesti Keele Instituut <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/usu/misjon/1/est>.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ Christopher J. H. Wright, *The Mission of God's People: A Biblical Theology of the Church's Mission*, Biblical Theology for Life (Grand Rapids, Mich: Zondervan, 2010), 23–26.

²⁰ Toivo Pilli, vestlus Zoomis eelkaitsmisel, 5. mai. 2025.

²¹ Joosep Tammo, Peeter Roosimaa, *Piibli õpetus Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu kogudustes* (Eesti EKB Liit, 2016).

loomulikuks osaks on oma liikmete õpetamine evangeelses vaimus.” Veel öeldakse, et “meie ülesandeks on olla Kristuse sõnumi kuulutajad” (2Kr 5:20; Ap 2:38).

Teiste konfessioonide kodulehtedel on mõtteid misjoni kohta leitavad ainult Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku (EELK) ja Eesti Kristliku Nelipühi Kiriku (EKNK) puhul. Ametlik arengukava on kättesaadav vaid EELK-l, kuid kodulehtedel sõnastatud mõtted annavad aimu, milliste sõnadega ja kuidas antud kiriku kontekstis misjonist mõeldakse. EELK lehel²² on sõnastatud, et misjon on “Jumala armastusest ja päästest kõneleva sõnumi edasiandmine” ning “eluhoiak, mis püüab jätta kaasinimeste südamesse rõõmu ja lootuse kustumatud jäljed”. Esimesest fraasist peegeldub evangeelsus ning teisest seda toetav hoiak - inimesi puudutav olemise viis ja käitumine.

EELK arengukava aastateks 2019-2028 sõnastab, et nende missiooniks on täita Kristuse misjonikäsku. Misjonitöö valdkonna eesmärk “on evangeeliumi kuulutamine mittekristlastele kodu- ja välismaal. See valdkond hõlmab ka kuulutustööd kõrvalejäänud kirikuliikmete hulgas.” Ning strateegiline eesmärk on “kasvatada usus kindlaid ja tunnistavaid kristlasi, kes on aktiivsed koguduse liikmed ja misjonärid igapäevaelus”. Alaesmärkidena on välja toodud kontakti loomine kõrvalejäänud koguduseliikmetega, kuulutustöö tegemine väljaspool kirikut, uute koguduste rajamine ja EELK misjonäri lähetamine välismisjonile. Siit joonistub välja üsna tugevalt verbaalne evangeelsus, mis eeldab aktiivsust koguduse elus ning liikmete õpetamist. Arengukava sõnastus tundub võrreldes kodulehe omaga olevat kitsam ning defineeritum, rõhutades selgemalt verbaalset kuulutust.

EKNK formuleerib, et misjon, “see on armastada oma ligimest nagu iseennast ja teha teisele seda, mida sa tahad, et sulle tehakse”. Samuti rõhutatakse tegude olulisust armastuse väljendamisel ning EKNK misjonitegevuse eesmärk “on Püha Vaimu toel olla Jeesuse tunnistajad oma kogukonnas, kogu Eestis, naaberriikides ja üle kogu maailma.”²³ EKNK puhul jääb rohkem tõlgendusruumi verbaalse kuulutuse tähtsuse osas ning jääb avarama käsitlemise mulje. Rõhutatakse Püha Vaimu tuge. Nii EELK kui EKNK veebilehtede tekstide puhul seostub misjoniga Jeesuse tunnistajaks olemine, mida toetab ligimest armastav ja puudutav eluhoiak. Samas EELK arengukava tundub oma misjonikäsitluses olevat kitsam. Võrreldes antud fraase, siis EKNK misjoni mõistmine tundub olevat kõige avaram, jättes tõlgendusruumi nii sõnaks

---

²² "Misjon", Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, <https://eelk.ee/kiriku-korraldus/toovaldkonnad/misjon/> (vaadatud 29. mail 2025).

²³ "Mis on misjon?", Eesti Kristlik Nelipühi Kirik, <https://eknk.ee/misjon-2/> (vaadatud 29. mail 2025).

kui teoks. EELK sõnastustes on kodulehe tekst samuti sarnast mõistmist näitav, kuid arengukava tekst on pigem verbaalse kuulutuse keskne. Kuna EKB liidu tekst otseselt sõnaga “misjon” seostatud pole, siis võib ainult oletada, et mainitud tekstilõigud väljendavad ka misjoni mõistmist ning on antud juhul ka pigem verbaalse kuulutuse kesksed.

1.2.2. Käesoleva töö misjoni mõiste

Misjonist võimalikult selgelt rääkimiseks eristan käesolevas töös eelmainitud kahte tasandit: “misjon” ja “misjonitegevused”. Esimene on misjon selle kõige suuremas võtmes ehk Jumala misjon. Teine, kitsamalt, on Jumala rahva misjon, sealhulgas ka Vanas Testamendis, enne Kristuse koguduse sündi. Jumala rahva misjoni tasand on täielikult hõlmatud Jumala misjonisse, sest Jumala rahvas on kutsutud Jumala misjonis osalema. Kirjeldatud kahte tasandit hästi kokkutoov sõnastus on ka sissejuhatuses mainitud Michael W. Goheenil: “Misjon on Jumala rahva osalemine Jumala misjonis, et uuendada kogu loodu, kõigi kultuuride ja rahvaste elutegelikkus”.²⁴

Eelmainitud sõnastust toetavad ka tervikliku misjoni viis tunnust, mis on sõnastatud Anglikaani kiriku (*Anglican Communion*) poolt ning nende kiriku siseselt ka ühtselt tunnustatud:

1. “Kuulutada rõõmusõnumit Kuningriigist
2. Õpetada, ristida ja toetada uusi usklikke
3. Vastata inimeste vajadustele armastava teenimisega
4. Püüda muuta ja uuendada ebaõiglaseid ühiskondlikke struktuure, seista vastu igasugusele vägivallale ja taotleda rahu ning lepitust
5. Püüda kaitsta loodu terviklikkust ja säilitada ning uuendada elu Maal”²⁵

Christopher Wright on terviklikust misjonist kirjutades antud viis tunnust liigitanud kolme suuremasse fookussuunda.²⁶ Punktid 1 ja 2 on koguduse ehitamine, punktid 3 ja 4 on ühiskonna teenimine ning punkt 5 on loodust hoolimine. Samuti on need kolm tasandit - loodu, ühiskond, kogudus - hõlmatud ka Goheeni sõnastusse, mis teeb sellest hea ning avara tervikliku misjoni definitsiooni. Otseselt ei maini Goheen küll üksisikut, pigem on rõhk suurematel üksustel, kuid arvan, et see on hõlmatud “rahvaste elutegelikkuse” (ing. *whole lives of all its peoples*)

²⁴ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 117.

²⁵ „Anglican Communion: Marks of Mission“, Anglican Communion Office, <http://www.anglicancommunion.org/mission/marks-of-mission.aspx> (vaadatud 29. mail 2025).

²⁶ Christopher J. H. Wright, *The Five Marks of Mission: making God's mission ours* (im:press, 2015), kättesaadav <https://micahglobal.org/page/resources-external>.

sõnapaari all. Lisaks haakub eelmainitud tunnuste ja Goheeni definitsiooniga kokku ka John Stotti mõte misjonist, mis ilmestab mainitud tunnuseid piibelliku kujundiga: "sõna misjon kirjeldab pigem kõike seda, mida kirik on saadetud maailma tegema, hõlmates eneses kiriku kahekordse kutsumuse olla "maa soolaks" ja "maailma valguseks", sest Kristus saadab oma rahva just selleks maailma."²⁷ Täpsemalt selgitan antud misjoni mõistmist kolmandas peatükis, kus vaatlen lähemalt tervikliku misjoni viite tunnust.

---

²⁷John R. W. Stott, *Kristlik Misjon Nüüdismaailmas* (Tallinn: Logos, 2002), 36–37.

2. Misjoni temaatika Piiblis

Käesolevas peatükis lähtun arusaamast, et kogu Piibel on missionaalne kirjutis ning selle lugemisele peakski selle eeldusega lähenema. See on ka tervikliku misjoni mõistmise eeldus. Seega oleks väga keeruline anda üldistavat ülevaadet misjoni temaatikast terves Piiblis. Seetõttu on siia peatükki valitud kaks olulist “misjoniteksti”, mida on laialdaselt kasutatud ja paljudele tuttavad. Nendeks on Vanast Testamendist Aabrahami õnnistamine (1Ms 12:1-3) ja Uuest Testamendist Suur Misjonikäsk (Mt 28:18-20) koos nende kirjandusliku kontekstiga.

2.1. Missionaalne hermeneutika Piibli mõistmisel

Tervikliku misjonikäsitluse pooldajad väidavad tugevalt, et Piiblit peaks lugema läbi missionaalse hermeneutika. See tähendab, et misjon on kogu Piibli hermeneutiks võtmeks. Wright sõnastab selle kui “piibliteoloogia missionaalne lugemine” (*missiological reading of biblical theology*).²⁸ Nagu Bosch, Goheen ja Wright, näeb ka Walter C. Kaiser Jr., et misjoni temaatika raamistab Piiblit kui üks “suur ümbrik”, mis saab alguse loomisloost ja kulmineerub Ilmutuse raamatus.²⁹ Bosch väidab, et misjon on Pühakirja keskse sõnumi liikumapanev jõud ehk retooriliselt sõnastades, siis “misjon, mis on korrektselt mõistetud, asetseb kas piibelliku sõnumi südames või on selles kontekstis nii kõrvaline, et sellest ei pea eriti välja tegema”.³⁰ See tähendab, et “Piibel on narratiivne kirje Jumala misjonist oma inimeste sees ja nende läbi maailma heaks”.³¹

Samuti on oluline Piibli tervikuna lugemine, mitte ainult misjonit otseselt käsitlevatele kirjakohtadele toetumine, seda eelkõige kahes vaates. Esmalt kui ajaloolis-lunastusliku tervikuna, ehk siis nägemist misjonit keskse temaatikana terves Piibli loos. Teisalt kui kirjanduslikku tervikut, mis tähendab üksikute kirjakohtade lugemist vastava Piibliraamatu

---

²⁸ Christopher J. H. Wright, *The Mission of God: Unlocking the Bible's Grand Narrative* (Downers Grove, Ill: IVP Academic, 2006), 18–19.

²⁹ Walter C. Kaiser, *Mission in the Old Testament: Israel as a light to the nations* (Grand Rapids, Mich: Baker Books, 2000), 7.

³⁰ Bosch, viidatud Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 36.

³¹ *Ibid.*, 37.

terviklikus kirjanduslikus struktuuris. Näiteks Suur Misjonikäsk, mida tuleb lugeda terve Matteuse evangeeliumi kirjandusliku struktuuri kontekstis.³²

2.2. Misjon Vana Testamendi algulugudes

Alustades Vanast Testamendist (VT) ja avades Piibli lugu ajaloolis-lunastusliku tervikuna, pakub Kaiser misjonitemaatika tõlgendamiseks Vanas Testamendis välja struktuuri, mis kirjeldab kolme loomisloo kriisi. Seejärel Jumala vastust neile lubaduste näol, mis Ta inimestele andis. Kolmeks kriisiks on 1) pattulangus 2) veeuputus ja 3) Paabeli torni ehituse läbikukkumine.³³

Pattulangusele järgnenud dialoogis ütles Jumal maale 1Ms 3:15: “Ja ma tõstan vihavaenu sinu ja naise vahele, sinu seemne ja tema seemne vahele, kes purustab su pea, aga kelle kanda sa salvad.” See on esimene ettekuulutus tulevast Lubatud Mehest (*Man of Promise*), Eeva liinist, kes ühe korra ja lõplikult lahendab probleemid, mis Aadama ja Eeva patu tagajärjel olid sündinud. Ühtlasi on see töötus Jumala misjonist, mis on järgnev teekond, et sõnum Jumala päästeplaanist võiks levida maailma äärteni.³⁴ Goheen sõnul saab Jumala rahva misjoniks olema täita oma rolli selles loos.³⁵

Teiseks kriisiks oli veeuputus, mille tõttu hukkusid kõik inimesed maal, välja arvatud Noa ja tema perekond. Kui ellujäänud Noa laevast väljusid, andis Jumal lubaduse Noa ühele pojale Seemile: 1Ms 9:27a “Jumal andku avarust Jaafetile, ta elagu Seemi telkides”. Kaiser näeb, et mõte Jumalast, kes saab “elama Seemi telkides” pidi olema julgustav, olles kinnituseks surelikele inimestele, et kuigi Jumal on transtsendentne, tuleb Ta siiski Maale, Seemi liini juurde.³⁶

Kolmas kriis toimus Paabeli torni loo näol, kus inimesed kukkusid taaskord läbi, otsides ühtsust mitte oma Loojas, vaid enda tarkuses.³⁷ Taas vastab Jumal lubadusega ja valib semiidi Aabrahami (viide eelmisele lubadusele), kellele ta annab kõige selgema vaate sellest tulevikust, mida Ta ette näeb: “Ja Issand ütles Aabramile: „Mine omalt maalt, omast sugukonnast ja isakojast maale, mille ma sulle näitan! Ma teen sind suureks rahvaks ja õnnistan sind, ma teen

---

³² *Ibid.*, 37–38.

³³ Kaiser, *Mission in the Old Testament*, 16–17.

³⁴ *Ibid.*, 16–17.

³⁵ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 39.

³⁶ Kaiser, *Mission in the Old Testament*, 17.

³⁷ *Ibid.*, 17.

su nime suureks, et sa oleksid õnnistuseks! Siis ma õnnistan neid, kes sind õnnistavad, panen vande alla selle, kes sind neab, ja sinu nimel õnnistavad endid kõik suguvõsad maa peal!” (1Ms 12:1-3). Jumal ei hülga teisi rahvaid, vaib pigem valib Aabrahami just nende jaoks. Ka Paulus viitab Gl 3:8 tagasi 1Ms 12:3 kui “ettekuulutatud rõõmusõnumile” (*gospel in advance*).³⁸

Pidades meeles, et Piiblit missionaalselt tõlgendades peab arvestama Piibli tervikuga, on sellegipoolest 1Ms 12:1-3 fundamentaalse kaaluga tekst Jumala rahva misjoni mõistmisel ning keskne kogu järgnevas VT ja UT narratiivis. Jumal valib Aabrahami ja tema soo oma universaalsete plaanide elluviimiseks, milleks on hävitada kurjus lõplikult ja taastada täielikult kogu loodu. Kui 1Ms 1-11 peatükid räägivad Jumala loodust ja inimese patu tagajärgedest universaalses võtmes, siis 1Ms 12:1-3 on üleminekutekst, millest alates lugu muutub palju kitsamaks.³⁹ Goheen leiab, et 1Ms 12:2-3 antud Jumala lubaduses on kolm elementi⁴⁰:

1) Jumala päästeplaanis on kaks tasandit: Esmalt peab Aabraham saama suureks ja vägevaks rahvaks (1Ms 18:18, mis viitab 1Ms 12:2-3), hõlmates järeltulijaid, maad ja õnnistust. Teiseks saavad kõik suguvõsad õnnistatud läbi Aabrahami suure ja vägeva rahva. Seega on Aabraham esmalt Jumala õnnistuse vastuvõtja ja seejärel selle vahendaja. Piibellik mõiste “õnnistus” on Aabrahamile antud lubaduses võtmetähendusega, mida on korratud veel neljal korral 1. Mooses raamatus (18:18; 22:18; 26:4; 28:14).⁴¹ Üks viis mõista antud kontekstis õnnistust on kui patu needuse tühistamist ja loodu täiuse taastamist. Ehk siis läbi Aabrahami Jumal pöörab tagasi needuse, mis võttis maad 1Ms 1-11.

2) Teiseks elemendiks on Aabrahami valimine misjoni eesmärgil, mis ingliskeelses tõlkes kõlab: “*For I have chosen him, so that...*” - “Ma olen valinud tema, selleks et...” (1Ms 18:19a NIV). “Selleks, et” fraas annab Jumala rahvale olulise missionaalse identiteedi nende partikulaarses valimises. Iisrael on valitud “selleks, et” tunda Jumala päästet ja kutsuda kõiki rahvaid sellesse. Goheen leiab, et “on olnud suur kiusatus läbi Iisraeli ajaloo kui ka kirikuloo unustada missionaalset kutsumist, mis tuleneb Iisraeli valimisest, selle asemel rõhutades ainult privileegi, päästet ja saaja rollis olemist.”⁴²

3) Viimane element puudutab seda, kuidas Aabrahami sugu peaks õnnistuseks olema. “Sest ma tean temast, et ta käsib oma poegi ja järeltulevat sugu hoida Issanda teed ning teha, mis õige ja kohus, et Issand võiks anda Aabrahamile, mis ta temale on töötanud” (1Ms 18:19).

---

³⁸ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 41.

³⁹ Michael W. Goheen, *Light to the Nations, A: The Missional Church and the Biblical Story* (Grand Rapids: Baker Publishing Group, 2011), 26–29.

⁴⁰ *Ibid.*, 30–32.

⁴¹ Richard Bauckham, *Bible and Mission: Christian Witness in a Postmodern World; Easney Lectures, Frumentius Lectures*, Reprint (Bletchley: Paternoster Press [u.a.], 2005), 28–29.

⁴² Goheen, *Light to the Nations*, 31.

Goheen ütleb, et “Jumala lubaduse täitumine õnnistada rahvaid on kuidagiviisi seotud sellega, kuidas Aabraham ja tema koda elavad. Nad peavad püsima Issanda teel ja tegema seda, mis on õige ja kohus”.⁴³ “Õige ja kohus” on mõlemad olulised VT terminid, mis viitavad Jumala seadustega kooskõlas olemist. Antud kirjakohta kontekstiks on Soodoma ja Gomorra lugu. Seega Iisraeli käitumine kui “õige ja kohus” peab näitama, kuidas Jumal on mõelnud elu toimima ja kuhu Jumal oma päästeplaanis on suundumas.

Piibli narratiivis edasi liikudes on missionaalses võtmes järgmine oluline punkt 2Ms 19:3-6, kus Iisraeli rahvas saab kutsume olla “preestrite kuningriigiks”. Hiljem esile tulevad prohvetid tuletavad Iisraeli rahvale nende kutsumust meelde ja toovad esile tulevikuvaadet Jumala plaanist maailmaga.⁴⁴ Jäägu sellest kõlama Jesaja kujund, mis tuletab meelde, et Iisrael on “paganale valguseks, et mu pääste ulatuks ilmamaa ääreni.” (Js 49:6)

2.3. Misjon Matteuse evangeeliumis

Jätkates missionaalse hermeneutika võtmes ning nähes ka Uut Testamenti missionaalse kirjutisena⁴⁵, vaatlen järgmisena Suure Misjonikäsuna tuntud kirjakohta Mt 28:18-20. Bosch väidab, et tänapäevased õpetlased on samal meelel, et tegu on Matteuse evangeeliumi kulminatsiooni ja kõige olulisemate salmidena, kuid segadust on tekitanud (eelkõige protestantlikes misjoniringkondades) antud salvide rõhutamine ja vähene tähelepanu terve Matteuse evangeeliumi kirjanduslikule struktuurile ja kontekstile, millest lahus ei saa Suurt Misjonikäsku tõeselt mõista.⁴⁶

Matteuse evangeeliumi autor oli suure tõenäosusega osa juudikristlaste kogukonnast ja terve tema evangeelium eesmärk oli pakkuda juhatust sellele kogukonnale, mis oli kriisis, nende kutsumuse ja missiooni osas. Juudikristlased leidsid ennast keerulisest kohast, püüdes mõtestada oma identiteeti. Kas nad saaksid olla edasi liikumine judaismi sees? Kuidas nad peaksid suhtuma Toorasse? Kuidas nad peaksid suhtestuma teiste juutidega? Matteus kirjutab kogukonnale, kes on oma juurtest ära lõigatud ja segaduses oma tuleviku osas. Kuid Matteuse peamine eesmärk ei olnud mitte ainult aidata oma kaaslastel nende raskustega toime tulla, vaid

---

⁴³ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 42.

⁴⁴ *Ibid.*, 42-48.

⁴⁵ Bosch, *Transforming Mission*, 15.

⁴⁶ *Ibid.*, 55-56.

eelkõige abistada välja arendada missionaalset eetost, mis vastaks selle aja väljakutsetele. Seega on Matteuse evangeelium eelkõige missionaalne tekst, mitte vaid kirjutis “Jeesuse elust”.⁴⁷

Matteuse evangeeliumi kirjandusliku struktuuri kontekstis näeb Bosch Matteuse misjoniparadigmat kui “missionaalne jüngerlus”. Tulles tagasi Suure Misjonikäsu juurde, siis **jüngerlus** on Matteuse arusaama kohaselt misjon ja selle peamiseks sisuks on jüngerite **ristimine** ja **õpetamine**. Bosch ütleb, et Matteus kasutab sõnu “jutlustama” (*preach*) ja “kuulutama” (*proclaim*) eranditult sõnumi suunamises väljaspool olijatele. Suures Misjonikäsus neid sõnu ei kasutata, kuigi just sellist tähendust on tihtipeale sisse loetud. Matteus kasutab sõna “õpetama”, mis tema kontekstis oli rikkalikuma tähendusega, kui tänapäeval ollakse harjutud. See ei olnud ainult intellektuaalne tegevus, vaid eelkõige kutse otsustada Jeesusele järgneda ja ennast Jumala tahte alistada. Jeesus kunagi ei “jutlustanud” oma jüngeritele või sünagoogis kõneldes, vaid “õpetas”. Seega Suure Misjonikäsu üleskutse on just õpetada uusi jüngerid ennast allutama Jumala tahte, nii nagu Jeesuse teenimistöös see avaldus.⁴⁸ Ühtlasi rõhutab Goheen, et Mt 28:18 puhul ei ole algkeeles rõhk fraasil “Minge siis” vaid “tehke jüngeriteks”.⁴⁹ Seega on Matteuse evangeeliumi peateemaks jüngerlus, mis väljendab Matteuse arusaama kogudusest ja misjonist.⁵⁰

Antud kirjeldus ei ole mõeldud kuidagi õonestama paljude misjoniorganisatsioonide tööd, mille aluskirjakohaks Mt 28:18-20 on ja kes fookuseerivad just evangelismile ja kuulutustööle, vaid pigem mõistmaks, kuidas Matteuse evangeeliumi terviklik kirjanduslik kontekst mõjutab kirjakoha tähendust. UT piibliteoloogilist misjonikäsitlust ei saa ehitada vaid ühele kirjakohale, isegi mitte nii märgilisele kui Mt 28:18-20. Terviklik UT misjonikäsitus koosneb mitmetest erinevatest missionaalsetest paradigmatel. Siinkohal oli välja toodud Matteuse missionaalne paradigma, kuid terviku mõistmisel on väga olulised näiteks ka Luuka ja Pauluse missioloogilised vaated⁵¹. Kahjuks pole nende avamiseks selles töös ruumi.

Käesolev on vaid väga põgus sissevaade kahte suurde misjoniteksti ja nende konteksti Piiblis. Olen väitnud, et terve Piibel on lugu Jumala misjonist ja seega missionaalne kirjutis. Aabrahami õnnistamine (1Ms 12:1-3) annab raami ja suure tõuke kogu Jumala rahva misjoniks ning aitab mõista kogu ülejäänud Piibli narratiivi. Suur Misjonikäsk annab aga ühe Jeesuse jüngri,

---

⁴⁷ *Ibid.*, 57-58.

⁴⁸ *Ibid.*, 65-66.

⁴⁹ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 36.

⁵⁰ Bosch, *Transforming Mission*, 73.

⁵¹ Bosch, 54-55.

Matteuse, paradigma misjonile, mis rõhutab õpetamist läbi jüngerluse misjoni elluviimisel. Need kirjakohad on omades kirjanduslikes tervikutes vaadelduna avanud tahke sellest, kuidas Jumal enda misjonit näeb ja millesse Ta oma rahvast läbi Piibli tervikloo kaasa kutsub. Selline Piibli tõlgendamise viis on fundamentaalne alus tervikliku misjoni mõistmisele. Ohukohana olen püüdnud välja tuua liigset toetumist ainult ühele kirjakohale, isegi kui see on nii tähtis kui Suur Misjonikäsk.

3. Terviklik misjon

Olles vaadelnud Piiblit kui missionaalselt kirjutist, mis on tervikliku misjonikäsitle mõistmise eeldus, keskendun käesolevas peatükis tervikliku misjonikäsitle lahtimõtestamisele ja piibellikule tugevusele. Esmalt annan väikse ülevaate tervikliku misjonikäsitle kujunemise põhjustest. Seejärel tutvustan tervikliku misjonikäsitle olemust ja misjoni viite tunnust kui head viisi selle väljaelamiseks.

3.1 Tervikliku misjonikäsitle kujunemisest

Tervikliku misjonikäsitle üks olulisemaid kõneisikuid C. René Padilla on andnud antud käsitle kujunemisest lühida ülevaate raamatus “*What is Integral Mission?*”⁵². Tervikliku misjoni mõiste (*integral mission*) tuli esile juba 1970ndate alguses Ladina-Ameerikas (*Latin America Theological Fraternity*), kus nähti vajadust tõsta esile koguduse misjoni nägemist piibellikumas raamistikus, kui modernne misjonikäsitle seda mõistis. 18. saj lõpus alguse saanud modernne missionaalne liikumine nägi misjonit eelkõige geograafilist aspekti silmas pidades, viimaks evangeeliumit kristlikust läänest evangeliseerimata piirkondadesse. Padilla sõnul oli “misjoni eesmärgiks oli päästa hingi ja rajada kogudusi läbi evangeeliumi kuulutamise, peamiselt võõrastel maal.”⁵³ Misjoniga tegelesid üldiselt misjonärid, kelle töö eeltingimuseks oli kutse ja kõnetus Jumalalt. Misjonärid olid enamasti treenitud ja läkitatud misjoniorganisatsioonide poolt. Ei eksisteerinud arusaama, et misjon võib olla midagi, mida võiks terve kohalik kogudus olla kutsutud praktiseerima. Padilla lisab, et vaatamata antud arusaama vajakajäämistele olid selle aja misjonärid tõelised usuhiiglased, kellest paljud Jeesuse nimel oma elu jätsid. Paljuskki tänu neile on tänapäeval kristlus globaalne religioon kogudustega üle terve maailma.⁵⁴

Missioloogilisse diskussiooni andsid sisendit ka erinevad hoiakud sotsiaalse reformi osas, mis oli üheks oluliseks põhjuseks, miks evangelikaalsed kristlased 20. sajandi esimeses pooles

---

⁵² C. René Padilla, Juan José Toscano, ja Claudia Lorena Juárez, *What Is Integral Mission?*, tõlk Rebecca Breckveldt, Regnum Global Voices (Oxford, UK: Regnum Books International, 2021), 11–14, Apple Books.

⁵³ *Ibid.*, 11.

⁵⁴ *Ibid.*, 11-12.

omavahel vastamisi sattusid.⁵⁵ Kujunesid välja liberaalide ja konservatiivide tiib. Konservatiivid süüdistasid liberaale “tõelise evangeeliumi” hülgamises ja “sotsiaalse evangeeliumi” poole pöördumises.⁵⁶ Konservatiivid ise aga rõhutasid üha enam evangelismi ja isikliku pääste tähtsust sotsiaalse reformi üle.⁵⁷ 1974. aasta Lausanne’i liikumise esimesel kohtumisel tuli oluline sisend Padillalt ja tema kolleegilt Samuel Escobarilt, kes tutvustasid terviklikku misjonikäsitlust (*integral mission*). Nad nägid evangelismi ja sotsiaalset tegevust kui osa samast tervikust, kasutades selle illustreerimiseks kujundit täisterajahust kui tervikust, kus need kaks komponenti on omavahel lahutamatult segunenud.⁵⁸ Samuti nad väitsid, et vaielda selle üle, kas evangelism on sotsiaalsest tegevusest tähtsam, on kui küsida, kumb lennukitiib on tähtsam - parem või vasak. Kuigi nende esitlusel oli mõju ja nõustuti, et evangelism ja sotsiaalne tegevus ei saa üksteist välistada ning peavad koostöös toimima, ei muutnud see siiski paradigmat. Lennukitiiva analoogiast lähtuvalt mõisteti evangelismi ja sotsiaalset tegevust kui “partnereid”, aga siiski eraldiseisvana. Tervikliku misjoni kohaselt on aga need dimensioonid lahutamatult osa ühest tervikust. Padilla, Escobar ja teised tervikliku misjoni pooldajad väidavad, et nii kaua kuni evangelismi ja sotsiaalset tegevust nähakse kui üksteisest lahus olevaid valdkondi, “kummitab” see missioloogiat.⁵⁹

Teine samaaegselt arenev nähtus oli *missio Dei* kontseptsiooni esiletulek. 1930ndatel hakkasid esimesed teoloogid, esmalt Karl Barth ja Karl Hartenstein, esmakordselt sõnastama misjonit kui Jumala enda tegevust, mis erines radikaalselt valgustusajastu teoloogiast ja modernsest misjonikäsitlusest. 1934. a kasutas Hartenstein oma essees esmakordselt väljendit *missio Dei*.⁶⁰ Laiemalt hakati *missio Dei* kontseptsiooni sisu tunnustama Willingeni Konverentsil 1952⁶¹. Innovaatilise muutusena hakati misjonit liigitama kolmainu doktriini alla varasema eklesioloogilise või soterioloogilise liigituse asemel,⁶² ehk siis misjon ei ole seotud ainult koguduse olemusega või inimese päästet puudutav valdkond. Misjonit hakati nägema kui midagi, mis tuleneb Jumala enda trinitaarsest olemusest. Esmalt Jumal Isa saates oma Poja, seejärel Isa ja Poeg saates Püha Vaimu ning viimaks Isa, Poeg ja Püha Vaim saates koguduse

---

⁵⁵ Butler, "Missiology".

⁵⁶ *Ibid.*, viidatud Bebbington.

⁵⁷ Bosch, *Transforming Mission*, 403–4.

⁵⁸ Butler, "Missiology".

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Chung-Hyun Baik. Singwoong Kim, "Missio Dei" *St Andrews Encyclopaedia of Theology*, (2024) <https://www.saet.ac.uk/Christianity/MissioDei>.

⁶¹ Saksamaal toimunud Willingeni konverents oli osa misjonikonverentside seeriast, mis sai alguse eelmainitud 1910. a Edingburghi misjonikonverentsist.

⁶² *Ibid.*

maailma. Seega *missio Dei* kontseptsiooni kohaselt ei ole misjon primaalselt koguduse tegevus, vaid Jumala omadus. Jumal on missionaalne Jumal.⁶³

3.2. Terviklik misjonikäsitus

Tervikliku misjonikäsitluse esindajad tõlgendavad tervet Piiblit ajaloolis-lunastusliku ja kirjandusliku tervikuna, kus misjon on keskne teema. Jumala misjon saab alguse VT algulugudest ning jõuab oma kulminatsioonini uues loodus Ilmutuse raamatu viimases peatükis. Tervikliku misjoni esindajad näevad ka evangelismi ning sotsiaalset tegevust üksteisest lahutamatute misjoni osadena.

Globaalselt on oluline roll tervikliku misjoni sõnastamisel ja erinevate evangelikaalsete juhtide koondamisel olnud Micah Networkil. Nende 2001. aastal välja antud deklaratsioon tervikliku misjoni kohta defineerib seda järgnevalt: *“Terviklik misjon või terviklik transformatsioon on evangeeliumi kuulutus ja demonstratsioon. See ei tähenda ainult seda, et evangelismi ja sotsiaalset tegevust tuleb teha üksteise kõrval. Pigem on tervikliku misjoni puhul meie kuulutusel sotsiaalsed tagajärjed, sest me kutsume inimesi armastusele ja meeleeparandusele kõigis eluvaldkondades. Ja meie sotsiaalsel tegevusel on evangelistlikud tagajärjed, kuna me anname tunnistust Jeesuse Kristuse muutvast armust. Kui me ignoreerime maailma, siis reedame Jumala sõna, mis saadab meid maailma teenima. Kui me ignoreerime Jumala sõna, ei ole meil midagi, mida maailmale tuua. Õigus ja õigus usu kaudu, jumalateenistus ja poliitiline tegevus, vaimne ja materiaalne, isiklik muutus ja struktuurne muutus kuuluvad kokku. Nagu Jeesuse elus, on meiegi tervikliku (integraalse) ülesande keskmes olemine, tegemine ja ütlemine.”*⁶⁴

Samuti on olulise tähtsusega Lausanne'i liikumise sõnastused tervikliku misjoni osas, eriti “Kaplinna leping”⁶⁵. 2024 septembris Soulis toimunud Lausanne 4 konverents sõnastas “*The Seoul Statement*” dokumendi, mis kinnitas jätkuvat pühendumist Kaplinna lepingus sõnastatud misjoni arusaamale⁶⁶. Kaplinna leping viitas oma käsitluses ka eelmainitud Micah Networki tervikliku misjoni definitsioonile. Terviklik misjon on ajakohane küsimus ka baptisti

---

⁶³ Bosch, *Transforming Mission*, 389–90.

⁶⁴ “Declaration on Integral Mission”, Micah Network, <https://micahglobal.org/page/resources-external> (vaadatud 29. mail 2025).

⁶⁵ “The Cape Town Commitment”, Lausanne Movement, <https://lausanne.org/statement/ctcommitment#we-love-god-s-world>, pt I.7 ja I.10.

⁶⁶ “The Seoul Statement”, Lausanne Movement, <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement>, pt 5.

ringkondades. Näiteks on Briti Baptistiliit töö kirjutamise ajal peatselt viimas läbi hääletust tervikliku misjoni kinnitamiseks liidu ühtse misjonikäsitlusena.⁶⁷

Tervikliku misjonikäsitluse mõistmisel on võrdväärset oluline Jeesuse eeskujul nii sõna kui teo tasakaal, evangeeliumi kuulutus ja demonstratsioon, mis on lahutamatud. Christopher Wright selgitab, et terviklik misjon ei ole kui kotike erinevat värvi klaaskuulikestega, kus erinevad koguduse teenimisharud on justkui kokkupandud, kuid eraldiseisvad.⁶⁸ Ta on illustreerinud tervikliku misjoni olemust analoogiaga auto toimimisest. Kõige olulisem on mootor, milleks on evangeeliumi dünaamiline jõud - misjoni kese ja jõuallikas. Auto liikumiseks peab mootori jõud jõudma ratastesse. Seega teiseks on rattarumm, mis sümboliseerib evangeeliumi kuulutust ja ratta kesket osa. Kolmandaks on rehvi - evangeeliumi demonstratsioon või kehastus - osa, mis puudutab teed, mis on reaalne elu ja kontekst, kus kuulutatud sõnum saab nähtavaks ja kogetavaks. Samas ei saa rumm ja rehvi toimida ilma veljeta, mis peab kogu ulatuses olema nende kahe vahel ühenduses. Velg on seos evangeeliumi kuulutuse ja päris elu vahel. Seega ei ole mõtet küsida, kumb on olulisem - kas rumm või rehvi - evangeeliumi kuulutus või demonstratsioon, sest kui need ei ole omavahel ühenduses, siis pole üldse ratast. Mõlemad on elementaarsed ja peavad koos toimima. Seega on autoga sõitmiseks vaja kõikide komponentide integreeritust, mis ükski ei suuda teineteisest lahus tähenduslikult toimida.⁶⁹

Kokkuvõtvalt sõnastab Wright tervikliku misjoni kontseptsiooni järgmiselt: “Selleks, et osaleda terviklikus misjonis, on vaja integratsiooni järgmiste osade vahel: evangeeliumi ajalooline tõde, selle kuulutamine evangelismis, ja väljaelamine sotsiaalselt ning kontekstuaalselt ühiskonnas ja loodus”.⁷⁰

3.3 Tervikliku misjonikäsitluse viis tunnust

Järgnevalt vaatlen tervikliku misjoni käsitlust ja selle piibellikke aluseid läbi viie misjoni tunnuse, mis olid välja toodud peatükis 1.2.2.⁷¹ Christopher Wright on Micah Networkile kirjutanud nende tunnuste põhjal lühida analüüsi, mis kannab nime “*The Five Marks of Mission*”:

---

⁶⁷ Seidel Abel Boanerges, vestlus autoriga 11. aprill 2025.

⁶⁸ Wright, *The Five Marks of Mission: making God's mission ours*, 15–16.

⁶⁹ *Ibid.*, 16-17.

⁷⁰ *Ibid.*, 16-17

⁷¹ 1. “Kuulutada rõõmusõnumit Kuningriigist, 2. Õpetada, ristida ja toetada uusi usklikke, 3. Vastata inimeste vajadustele armastava teenimisega, 4. Püüda muuta ja uuendada ebaõiglaseid ühiskondlikke struktuure, seista vastu igasugusele vägivallale ja taotleda rahu ning lepitust, 5. Püüda kaitsta loodu terviklikkust ja säilitada ning uuendada elu Maal”.

making God's mission ours”⁷², millele baseerun ka järgnevas ülevaates. Leian, et misjoni viis tunnust on üks paremini ja selgemini kasutatav tüpoloogia terviklikust misjonist rääkimisel. Erinevad tunnused hõlmavad nii evangelismi kui sotsiaalse tegevuse sfääri, neid võrdväärselt väärtustades, kuid tuues lisaks välja ka õpetamise, õigluse ja looduhoiu dimensiooni, mis on missionaalsest hermeneutikast lähtuvalt piibellikud misjoni osad. Misjoni viie tunnuse tüpoloogia raames tõlgendatakse tunnuseid Piibli tervikloos kontekstis, püüdes kokku tuua erinevad Piiblis esinevad misjoniparadigmad. See kahandab riski jääda liialt kinni üksikutesse kirjakohtadesse.

Christopher Wright on kaalukas missioloog ja autor, kelle mõtlemist on palju kujundanud möödunud sajandi tunnustatud evangelikaalne juht ja Lausanne'i liikumise võtmeisik John Stott.⁷³ Kuigi Wright on Anglikaani kiriku liige, on ta siiski evangelikaalse suuna esindaja, olles seega relevantne ka EKB liidu kontekstis. Lisaks kinnitab Wrighti kaalukust tema missioloogilise panuse tutvustamine KUS-i õppeaines “Misjoniteoloogia ja praktika”.⁷⁴ Wright on aja möödudes samuti Lausanne'i liikumises keskset rolli mänginud, juhtides töögruppi, kes töötas välja Kaplinna lepingu, mis on organisatsiooni kolmas suurem avaldus. Seda, et Lausanne'i liikumise avaldused on olnud ajalooliselt olulised ka EKB liidule, kinnitab Manila manifesti (Lausanne'i liikumise teine avaldus, 1989) eesti keelde tõlkimine ja tutvustamine EKB liidu esimesel misjonikonverentsil aastal 1993.⁷⁵

Wright on misjoni viite tunnust lühendanud järgmiste märksõnade abil: evangelism, õpetamine, kaastunne, õiglus ja looduhoid. Ta näeb, et need on kõik viisid, kuidas Jumala rahvas saab Jumala misjonis osaleda. Wright on oma analüüsis kõik tunnused sidunud Suure Misjonikäsuga, kuid nende õigesti mõistmine saab alguse tunnistamisest, et Jeesusel on kogu meelevald taevas ja maa peal (*“Lordship of Christ over all creation”* Mt 28:18). Wright lihtsustab veelgi ja grupeerib eelmainitud tunnused kolme misjonifookusesse (vt Joonis 1.): Kogudus (evangelism ja õpetamine), Ühiskond (kaastunne ja õiglus) ja Loodu (looduhoid). Selle liigituse kohaselt tähendab misjon Jumala rahva jaoks esmalt **koguduse ehitamist** läbi evangelismi ja õpetamise, “tuues inimesi meelesparandusele, usule ja kuulekusele Jeesuse järgijatena”. Teiseks **ühiskonna teenimist** läbi kaastunde ja õigluse, “vastuseks, et oleme Jeesuse poolt maailma saadetud armastama ja teenima, olemaks sool ja valgus, tegemaks head

---

⁷² *Ibid.*

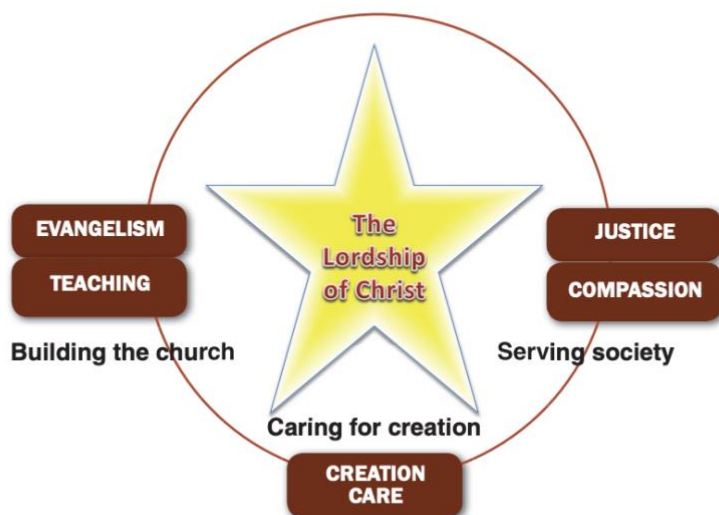
⁷³ Timothy Goropevsek, "[Interview] 'We wouldn't have to connect proclamation & social action, if we hadn't separated them in the first place,' says Chris Wright" *Christian Daily International*, 26. september 2024, <https://www.christiandaily.com/news/interview-with-chris-wright-uniting-proclamation-social-action>.

⁷⁴ Karl Tõnne, isiklik kogemus 29. mai 2025.

⁷⁵ EKB liidu aastakonverentsi aruanne 1994., EEKBLA.

ja otsima ümberlevate inimeste “head põlve””(Jr 29:7). Kolmandaks on misjon **loodust hoolimine** “läbi jumaliku loodu ressursside kasutamise ning ökoloogilise teadlikkuse ja aktiivsuse, täites seega esimest “Suurt Misjonikäsku”, mis anti inimkonnale 1Ms esimeses ja teises peatükis”.⁷⁶

Church, Society, Creation

Joonis 1. Kogudus, ühiskond, loodu.⁷⁷

3.3.1. Koguduse ehitamine - evangelism ja õpetamine

Evangelism - “Kuulutada rõõmusõnumit Kuningriigist”

Wright sõnastab, et “evangelism tähendab rõõmusõnumi edastamist sellest, mida Jumal on lubanud ja saavutanud läbi Jeesuse Kristuse”.⁷⁸ Evangelismi eesmärk on, et inimesed parandaksid meelt ükskõik millisest narratiivist, milles nad on elamas ning asetaksid oma usu Jeesusele pääste saamiseks, ühinedes seega kogu Piibli lunastusnarratiiviga. Nad mitte ainult ei saa päästetud, vaid neil on võimalus selles loos osaleda.⁷⁹ Probleem tekib siis, kui vaadata evangelismi misjoni kontekstis kui ühte klaaskuulikest kotis, nagu eelpool mainitud. Tervikliku misjoni käsitlest lähtuvalt peab evangelism olema aga täielikult integreeritud misjoni teiste tunnustega. Goheen väidab, et autentse evangelismi puhul on oluline, et meie evangeelsed sõnad lähtuksid kogukonnast, mille elu tunnistab evangeeliumi tõesust. Sõnad võivad olla

⁷⁶ Wright, *The Five Marks of Mission: making God’s mission ours*, 11.

⁷⁷ *Ibid.*, 10.

⁷⁸ *Ibid.*, 14.

⁷⁹ *Ibid.*, 14-15.

odavad ning tänapäevases informatsiooni ülekülluses on verbaalne kommunikatsioon devalveerunud.⁸⁰

Goheen rõhutab, et “evangelism on Jumala kuningriigi kuulutamine Jeesuses”, kuid ta näeb, et kuningriigi temaatika on kaasaegsest evangelismist peaaegu kadunud. Seetõttu on oht kahandada evangeelium vaid “teisemaailmseks, tulevaseks ja isiklikuks päästeks”.⁸¹ See aga ei ole piibellik ja nõrgestab kogudust. Jumala kuningriigi sõnum räägib Jumala päästvast väest juba praeguses maailmas. Teiseks toob Goheen välja Jumala kuningriigi prohvetliku aspekti. Ainult hingede päästmise keskne evangeelium lubab pöördunud ebaõiglaste võimustruktuuride keskel mugavalt edasi elada, kuid Jeesus kutsub enda radikaalsele järgimisele, kus ei ole odavat armu ja kultuuriga mugandumist, vaid ebaõiglusele vastu seismine. Sanas selleks, et kaalukauss ei kalduks ainult viimase poole, on oluline alati meeles pidada Jeesuse isikut ja Tema personaalset dimensiooni.⁸²

Seega kaotab terviklikus misjonikäsitus pinge küsimus, kas evangelism peab olema võrreldes teiste tööharudega primaarne või mitte, sest evangeelium ei ole vaid “pilet taevasse”. Evangeelium on terve Piibliloo sõnum päästest kogu loodule, Jumala kuningriigi tulek, mis on korda saadetud läbi Jeesuse ristisurma ja ülestõusmise. See päästev vägi on toimimas juba praegu. Sellest arusaamisest lähtub Jumala rahva misjon ja seega ka evangelism.⁸³

Õpetamine - “Õpetada, ristida ja toetada uusi usklikke”

“Õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud!”(Mt 28:20). Õpetamine on rikkaliku tähendusega piibellik tegevus, mis Matteuse vaates on lahumatu osa jüngrlusest. Õpetades Jeesuse eeskujult lähtuvalt on jüngritel võimalik kasvada vaimulikku küpsusesse ja Jumalanäolisusse (Kl 1:28-29). Üks viis, kuidas kaasaegsed Jeesust nägid, oli rabi ehk õpetaja. Kui Jeesus kutsus oma jüngrid, siis tema peamine jüngrlusviis oli õpetamine. See võttis palju aega ja kohalolu. Samuti vaadates Paulust on näha, et õpetamine oli lahutamatu osa tema kutsumusest misjonäri ja koguduse rajajana (Ap 19:8-10; 20:20). Ta tegi seda võimalusel rajatud kogudustes kohapeal (näiteks olles kolm aastat Efesoses), aga tihti pidi ta ohu tõttu lahkuma. Seega kirjutas ta kogudustele või saatis kellegi enda meeskonnast, kes sai uusi usklike

---

⁸⁰ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 246.

⁸¹ *Ibid.*, 239.

⁸² *Ibid.*, 239-40.

⁸³ Wright, *The Five Marks of Mission: making God's mission ours*, 16.

läbi õpetamise toetada (1Kr 3:5-7). Heaks näiteks on Timoteus, Tiitus ja Apollos. Seega on õpetamine, osana jüngerlusest, lahutamatu dimensioon misjonist.

Kaplinna leping näeb ka teoloogilist haridust misjoni kontekstis: “Koguduse misjon maa peal on teenida Jumala misjonit ning teoloogilise hariduse eesmärk on tugevdada ja olla toeks koguduse misjonis. Teoloogiline haridus osaleb vaimulikus sõjapidamises, kummutades targutused ja purustades iga kõrkuse, mis tõstab end jumalatunnetuse vastu, võttes vangi Kristuse sõnakuulmisse kõik mõtted”(2Kr 10:4-5).⁸⁴ Võib argumenteerida, et teoloogiline haridus on pigem misjonit toetav tegevus, mida see kindlasti on. Kui aga mõelda misjonist kui kõigest sellest, mida Jumal tahab maailmas teha, siis teoloogilise hariduse ja õpetamise nägemine osana terviklikust misjonist on põhjendatud, sest see on elusid muudev jüngerlik protsess.

3.3.2. Ühiskonna teenimine - kaastunne ja õiglus

Kaastunne “Vastata inimeste vajadustele armastava teenimisega; **Õiglus** - “Püüda muuta ja uuendada ebaõiglaseid ühiskondlikke struktuure, seista vastu igasugusele vägivallale ja taotleda rahu ning lepitust.”

Piiblis on kaastunde ja õigluse tunnused tihti koos välja toodud (nt Mi 6:8; Sk 7:9), mistõttu käsitleb ka Wright neid koos. Kaastunde ja õigluse temaatika on samuti osa Suurest Misjonikäsust, olles hõlmatud fraasis “kõike, mida mina olen teil käskinud” (Mt 28:20), sest Jeesusel oli õigluse ja kaastunde kohta palju öelda.⁸⁵ Samuti on seda varasemalt näha Jumala olemuses, näiteks 5Ms 10:17-19: 17 “sest Issand, teie Jumal, on jumalate Jumal ja isandate Isand, suur, vägev ja kardetav Jumal, kes ei vaata isiku peale ega võta vastu meelehead, kes teeb õigust vaeslapsele ja lesknaisele ja kes armastab võõrast, andes temale leiba ja riiet. Seepärast armastage võõrast, sest te olete ise olnud võõrad Egiptusemaal!”. See motiiv kordub Vanas Testamendis palju ning esineb ka Jeesuse mõtetes, kui Ta enda kontekstis õpetab.⁸⁶

Matteuse evangeeliumis on temaatika korduv: Mt 5:6; Mt 6:33 ja Mt 23:23b: “/.../ jätate kõrvale kaalukama osa Seadusest - õigluse ja halastuse ja ustavuse! Üht tuleb teha, kuid teist ei tohi jätta kõrvale!” Jeesus ütleb viimases kirjakohas, et õiglus, halastus ja ustavus on kaalukam osa

---

⁸⁴ The Lausanne Movement, "The Cape Town Commitment" pt. II F-4.

⁸⁵ Wright, *The Five Marks of Mission: making God's mission ours*, 22.

⁸⁶ *Ibid.*, 23.

seadusest! Kui Jeesus räägib jüngritele kutsest olla “maailma valgus” (Mt 5:14), on see samuti viide VT-sse ja seotud lubadusega Aabrahamile 1Ms 12:1-3. “Valguse” kujundil oli tugev eetiline ja sotsiaalne tähendus, mis eriti tuleb esile nt Js 58:6-8, 10.⁸⁷ Jumal soovib näha Iisraeli ja ka Kristuse ihu välja elamas kutset kaastundele ja õiglusele.

Goheen ütleb, et kogudus on kui märk Jumala kuningriigist maailmas, olles “kogukond, mis ütleb oma elu, sõnade ja tegudega: “Jeesus on Issand üle kõige””.⁸⁸ Tänapäeva ebaõigluse jõududeks on näiteks materialism, isekus, diskrimineerimine, ateism ja rassism.⁸⁹ Misjoni integreeritusele viidates sõnastab tuntud missioloog Lesslie Newbigin, et “on kohutav valearusaam, et me saame nautida päästet läbi Jeesuse Kristuse, samal ajal pidades maailmas õigluse nimelt tegutsemist valikuliseks boonuseks /.../ Tegutsemine sotsiaalse õigluse nimel on pääste tegudes”.⁹⁰ Antud tsitaat ei ole üleskutse päästele läbi tegude, vaid pigem kuidas pääste tervikliku misjoni käsitlemise kohaselt peaks väljenduma. Kaastunde ja õigluse dimensioon ei vähenda igatsust näha inimesi Jeesuse Kristuse poole pöördumas, sest “misjon ei sihi ainult slumme tekitavate olukordade muutmist, aga ka inimest slummis”.⁹¹

3.3.3. Loodust hoolimine

Looduhoid - “Püüda kaitsta loodu terviklikkust ja säilitada ning uuendada elu Maal.”

Looduhoiu piibellikuks mõistmiseks on samuti vaja näha Piiblit tervikloona, mis saab alguse loomisest ja lõpeb uue looduga. Jumal lõi inimesed oma näo järgi ja andis neile ülesande valitseda loomade üle ja alistada enestele maa (1Ms 1:26-28). Samuti asetas ta inimesed Eedeni aeda harima ja hoidma (2:15). Kuigi 1Ms 1:26-28 kasutatud tegusõnad “valitseda” ja “alistada” on küllaltki tugevad, siis peab neid vaatama Jumalanäolisuse kontekstis. Jumal on kuningas üle loodu ning inimesi oma näo järgi tehes ja neile autoriteeti üle loodu andes pidi see peegeldama Tema loomust.⁹²

Inimesed on looduga ühte seotud. Mees (heebrea keeles *adam*) on tulnud maast (*adamah*). Maa annab meile kõik eluks vajaliku ning Jumal ka annab loa süüa seda, mis on maailmas meie ümber (1Ms 1:29-30; 9:3). Seega maa toidab ja riietab meid, pakub meile kaitset. Wright ütleb

---

⁸⁷ *Ibid.*, 24.

⁸⁸ Goheen, *Introducing Christian Mission Today*, 248.

⁸⁹ *Ibid.*, 248.

⁹⁰ *Ibid.*, 249, viidatud Newbigin.

⁹¹ *Ibid.*, 253.

⁹² Wright, *The Mission of God's People*, 51–54.

tabavalt, et on isegi mõnevõrra üleolev rääkida sellest, et me “peaksime keskkonna eest hoolitsema”, justkui oleks see mingi objekt, mis vajab meie sümpaatiat. “Aga see on keskkond, mis hoolitseb meie eest”, tunnistades meile iga päev vaikselt Jumala armu, nii nagu ka Ps 65:9-13.⁹³ Kaplinna leping loob hea selguse selle vahel, mida tõeline looduhoid taotleb ja mida mitte. Punktis I7a kirjutatakse: “Me armastame Jumala loodud maailma. See armastus ei ole vaid sentimentaalne poolehoid loodusele (mida Piibel kuskil ei käsi), veelgi vähem on see panteistlik looduse ülistamine (mida Piibel selgelt keelab). Pigem on see loogiline järeldus meie armastusele Jumala vastu, hoolida sellest, mis kuulub Talle.”⁹⁴

Tulles Uue Testamendi juurde, siis tihti mõeldakse, et Jeesuse ainus ülesanne ristil oli päästa patused. Kuigi see on täielikult tõsi, siis ei ole see kogu evangeeliumi sisu ega kõik, mida Jeesus ristil saavutas. Jeesus alustab Suurt Misjonikäsku mitte käsuga, vaid tõdemusega: “minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal”. “Taevas ja maa peal” oli juutlik viis viidata kõigele, kogu loodule.⁹⁵ Seega Jeesuse siht ei ole mitte ainult inimene, vaid kogu loodu. Paulus selgitab seda arusaama Kl 1:15-20, eriti salmides 19-20: “Sest Jumalal on olnud hea meel lasta kogu täiusel temas elada ja lepitada tema läbi enesega kõik, niihästi maapealsed kui taevalised, tehes rahu tema ristivere läbi.” Kogu loodu kuulub Jeesuse valitsusvõimu alla ning saab lunastatud, nii nagu ka kõik meelt parandanud patused.⁹⁶

Seega on Jumala rahva kohus armastada ja hoolida loodust, sest Jumal armastab seda. Kaplinna leping kutsub üles kristlasi parandama meelt “maa varade hävitamisest, raiskamisest ja saastamisest ning meie osalusest toksilises ebajumalas, milleks on tarbimine. Selle asemel pühendame me ennast pakilisele ja prohvetlikule ökoloogilisele vastutusele. Me toetame kristlasi /.../ kes on pühendunud sellele, et täita jumalikku mandaati hoolitseda inimeste heaolu ja vajaduste eest, teostades vastutustundlikku valitsemist ja majandamist.”⁹⁷

Kokkuvõttes näeb tervikliku misjoni vaade kõike seda, mida Jumala rahvas on kutsutud tegema, ühe integreeritud tervikuna. Selles on oma osa igal koguduseliikmel, kuid arusaadavalt ei pea igaüks kõike tegema. Inimeste annid ja kutsumus on jaotatud erinevalt. Viis misjoni tunnust võtavad suures pildis kokku selle väga laia spektri, mida terviklik misjonikäsitus hõlmab.

---

⁹³ *Ibid.*, 54.

⁹⁴ The Lausanne Movement, "The Cape Town Commitment" pt. I 7-a.

⁹⁵ Wright, *The Mission of God's People*, 59.

⁹⁶ *Ibid.*, 60.

⁹⁷ The Lausanne Movement, "The Cape Town Commitment" pt. I 7-a.

Seega on need legitiimseks tervikliku misjoni aluseks järgmises osas toimuvale võrdlevale analüüsile EKB liidu allikatega.

4. EKB liidu misjoni mõistmisest tervikliku misjoni vaates

Neljas peatükk on töö empiiriline osa. Selles võrdlen tervikliku misjonikäsitletuse viit tunnust EKB liidu arusaamisega misjonist. Teen seda analüüsides kolme erinevat tüüpi allikat: 1) EKB liidu misjonialane ajalugu struktuuride ja sündmuste vaates alates aastast 1991; 2) misjonit puudutavate küsimuste vastused 2024. aasta koguduste statistikas; 3) olulisemad EKB liidu seisukohti esindavad tekstid. Kolm analüüsitavat allikat on valitud nende relevantsuse ja hea uuritavuse tõttu misjonit silmas pidades. Esimese allika puhul vaatlen misjoni mõistmist läbi aja, teise ja kolmanda allika puhul püüan mõista kõige kaasaegsemat arusaama misjonist. Analüüsi metoodiline võte on kvalitatiivne sisuanalüüs, mille kaudu uurin osalt allika autori tõlgendust esitatule, kuid eelkõige keskendun vastuvõtja tõlgenduslikule perspektiivile. Käesolevas analüüsis olen peamiselt kaardistanud ja analüüsinud sõnastusi, mis sisaldavad endas sõna “misjon” või “missionaalne”. Seda seetõttu, et uurin eelkõige EKB liidu arusaama misjonist ja kui otsest seost läbi eelmainitud sõnade pole loodud, ei saa ma seda omavoliliselt misjoniks tõlgendada. Siiski olen teinud teatud kohtades mööndusi ning toonud sisse oma tõlgendust, sest näiteks EKB liidu tekstides on sõna “misjon” tähenduse omistamiseks liiga harva esinev.

4.1. EKB liidu misjonistruktuurist ja sündmustest

EKB liidu misjonialast ajalugu uurides keskendusin eelkõige sõnastustele, mis sisaldasid endas sõna “misjon”. Ajaloos esinenud struktuurilisi elemente ja sündmusi oli palju ja antud töö maht ei võimaldanud neid detailselt uurida. Pigem huvitas mind suur pilt ning võimalikud üldistused. EKB liidu misjonistruktuuri all mõtlen EKB liidu kui organisatsiooni misjonit puudutavaid üksuseid. Sündmuste all mõtlen eelkõige konkreetseid misjonialaseid üritusi, mille peakorraldaja EKB liit on olnud ja mille põhiliseks sihtgrupiks on olnud koguduste liikmed. Sündmuste puhul on peamiselt tegu konverentsidega, sõnastatud kui “misjonikonverents”. Uurin misjonistruktuuri ja sündmusi kronoloogiliselt alates aastast 1991, mil Eesti taasiseseisvus ning misjonitegevus seetõttu ka EKB liidus aktiveerus, kuni tänaseni ehk aastani 2025. Ajajoone koostamiseks kasutasin EKB liidu aastakonverentside aruandeid. Uurisin presidendi aruandeid punktis “Evangelism ja misjon”, hiljem “Sise- ja välismisjon” ja

misjonile keskenduvate struktuuriüksuste aruandeid. Seega on antud analüüsi sisendiks EKB liidu presidentide ja misjoni struktuuriüksuste juhtide kirjapandu.

Alustan teekonda 1991. aastast, kui sõnastati misjonistrateegia koguduste rajamise fookusega: “lähtuda jõulisematest kogudustest, et rajada uusi kogudusi”. Räägiti ka 1993. aastast, mil sooviti korraldada suurem evangelisatsiooni ja misjoni konverents.⁹⁸ 9. oktoobril 1993. a saigi see teoks. Misjonikonverents toimus Vanemuise teatris ja kohal oli ligi 600 “õde ja venda”. Motoks oli “Ustavus, valmidus, kuulekus, vägi!”. Konverentsil otsustati, et tuleb rajada Misjonifond, millest saab EKB liidu misjonile keskenduv struktuuriüksus.⁹⁹ President Joosep Tammo meenutas konverentsi oma aruandes: “kõlama jäi mõte, et iga kogudus muutuks misjoniseltsiks ning iga liige misjonäriks!”¹⁰⁰ 1994. a rajatigi Misjonifond, mille ülesandeks oli pakkuda “kogudustele tuge evangeelses ja misjonitöös, korraldama vastavat koolitust ja materjalide vahendamist ning olema üleüldiseks innustajaks oma valdkonnas.” Misjonifondi juhiks sai Indrek Luide. Seati ka evangeelne eesmärk, et aastaks 2000 võiks olla 100 kogudust ja 7000 liiget.¹⁰¹

Indrek Luide eestvedamisel korraldas Misjonifond vahemikus 1995-2000 paljusid erinevaid misjonikonverentse, nii piirkondlikke kui liiduüleseid. 1996. a alustas Kehras Misjonikool, mille lõpetas vähemalt neli lendu. 1998. a tekkis EKB liidu struktuuri uus palgaline ametikoht - misjonisekretär - kelleks sai juba sisuliselt misjonitööd vedav Indrek Luide. 1999. a otsustati vanematekogus EKB liidu struktuuri rajada ka välismisjon. Kandidaate oli tol hetkel 4,¹⁰² kes kõik said järgmisel aastal tunnustatud. 2000. aasta 19. augustil toimus Viimsi Vabakoguduses esimene välismisjoni konverents.¹⁰³ 1990ndatel ja 2000ndate aastate alguses mõeldi aktiivselt, kuidas iga koguduseliige võiks olla misjonimeelsem ja evangeelselt innukam. Samuti kuidas töötegijad saaksid parema ettevalmistuse evangelismi ja misjoni alal. Toimus mitmeid evangeelseid üritusi erinevate välispartnerite kaasabil (nt. *International Crusades*).¹⁰⁴

Sellel perioodil töötas Misjonifond välja koguduse misjonitemaalise küsimustiku, sooviga olla kogudustele abiks nende misjonivisiooni leidmisel. 2002. a toimus ka teine välismisjoni konverents Viimsis ning lisandus veel kaks välismisjonäri. 2003. a lõpetas Indrek Luide

---

⁹⁸ EKB liidu aastakonverentsi aruanne 1992., EEKBLA.

⁹⁹ EKB liidu aastakonverentsi aruanne 1994., EEKBLA.

¹⁰⁰ *Ibid.*

¹⁰¹ EKB liidu aastakonverentsi aruanne 1995., EEKBLA.

¹⁰² EKB liidu aastakonverentside aruanded ja aastaraamatud 1996-2000., osaliselt EEKBLA.

¹⁰³ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2001.

¹⁰⁴ EKB liidu aastakonverentside aastaraamatud 2001-2004.

misjonisekretäri kohal ja tema kohusetäitjaks sai Peeter Tamm, kes 2004. aastast valiti uueks misjonisekretäriks.¹⁰⁵ Peeter Tamm sõnastas aastaraamatute põhjal esmakordselt selge *missio Dei* perspektiivi: “Jumal on misjoni Jumal - Ta on läkitanud oma Poja, Ta on läkitanud Püha Vaimu oma Poja kaudu! Jeesus Kristus läkitab meid oma rahva juurde, et oleksime Tema päästetöö tunnistajad”.¹⁰⁶

2005. a toimus veel üks suurem üleliiduline misjonikonverents ning misjonisekretäri kohale valiti Agnes Böning (praegu Agnes Pulk), kelle eestvedamisel muudeti Misjonifond 2006. aastal Misjonikeskuseks ning Misjonifondi juhatusest sai Misjonikeskuse nõukogu. Muudatuse eesmärgiks oli kindlapiirilise tegevus koostöös erinevate vabatahtlike meeskondadega. Lisandus ka kaks välismisjonäri.¹⁰⁷ Agnes Böningu ajal toimusid läbivalt mitmed erinevad koolitused, näiteks Koguduse loomuliku kasvu koolitus, Koguduse teekond misjonisse (KTM), erinevad misjonilaagrid, -päevad ja -nädalad. 2007. a toimus taaskord üleliiduline misjonikonverents “Jumal kutsub” Tartus Salemi koguduses, kus osales umbes 250 inimest. Läkitati ka veel üks perekond misjonipõldudele välismaal.¹⁰⁸ 2009. a aastaraamatus oli presidendi aruandes muudetud punkt “Evangelism ja misjon” “sise- ja välismisjoniks”, mis võis olla seotud presidendi sooviga tuua paremat süsteemsust. 29-31.05.2009 toimus Billy Grahami Assotsiatsiooni korraldatud suursündmus “Lootuse festival”, kus osales ligi 30 000 inimest. EKB liidu tollane president Meego Remmel tegi ürituse tuules ka üleskutse koguduste rajamisele, öeldes, et iga kristlane on potentsiaalselt koguduse rajaja.¹⁰⁹ Samuti rõhutas ta läbivalt oma teenimisaja jooksul väikegruppide töö olulisust ja nende kasvupotentsiaali. 2010. a lisandus veel üks välismisjonär. Samuti lõpetas see aasta Misjonikeskuse juhina Agnes Böning ning Misjonikeskus sai vanematekogu otsusega restruktureeritud Liidu Misjoninõukoguks, mida hakkas juhtima president koos asepresidendiga.¹¹⁰

Misjoninõukogu tööd koordineerivaks sekretäriks valiti 2012. sügiseni Matt Edminster. Huvitava uuendusena oli uues Misjoninõukogus kõigil liikmetel oma vastutusvaldkond, kokku 9 - väikekoguduste misjon; oikumeeniline misjonitegevus; välismisjon; venekeelne misjonitöö; misjoninädalad; koguduste rajamine; sotsiaalmisjon; misjonikoolitused; noorsoomisjon. Plaaniti luua ka meediamisjoni töörühm.¹¹¹ 2011 lisandus veel kaks paari välismisjonäre.¹¹²

---

¹⁰⁵ EKB liidu aastakonverentside aastaraamatud 2001-2005.

¹⁰⁶ EKB liidu aastakonverentside aastaraamat 2005.

¹⁰⁷ EKB liidu aastakonverentside aastaraamatud 2006-2007.

¹⁰⁸ EKB liidu aastakonverentside aastaraamatud 2006-2010.

¹⁰⁹ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2010.

¹¹⁰ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2011.

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2012.

2012 toimus enne aastakonverentsi mini misjonikonverents “Kuidas endast välja minna?”.¹¹³ 2013. aastaks oli Matt Edminster nõukogu koordinaatorina alaliselt palgale võetud, kuid vahendite nappuse tõttu jätkas ta järgneval aastal vabatahtlikuna. Lisaks Misjoninõukogu liikmete isiklikele vastustusvaldkondadele pandi 2013 paika ka neli üldist fookussuunda: välismisjon, oikumeeniline partnerlus, koguduste rajamine ja piirkondlik misjon.¹¹⁴ Matt Edminster annab oma aruandes edasi selle ajastu misjoni mõistmist: “meie liidus algab misjon kohalike koguduste südamest”.¹¹⁵ Koguduste rajamise vaates käivitus aasta algusest Peep Saare juhtimisel M4 koolitusprotsess. Lisaks loodi Misjoninõukogu juurde välismisjoni toetusrühm, mida asus juhtima Helina Voogne. Samal aastal korraldati ka üle-eestiline misjonikonverents “Piiri Taga”, taaskord Tartu Salemi koguduses. See märkis 20 aasta möödumist esimesest EKB liidu misjonikonverentsist.¹¹⁶

2015. a korraldati noortele misjonireis EKB liidu välismisjonäride juurde Kosovosse ja Bosniasse. Lisandusid kolm välismisjonäri Inglismaal ja kaks Rootsis.¹¹⁷ 2017. a Aastaraamatus kadus presidendi aruandest traditsiooniline süsteemne alapeatükkide jaotus, mis oli püsinud peaaegu identsena terve eelneva uuritava perioodi vältel. Kadus ka “sise- ja välismisjon” punkt, mis tähendas, et misjoni teemad said selles võtmes vähem kajastust. 2016. aastal sai Misjoninõukogust taas Misjonikeskus ja selle koordinaatoriks sai Helina Voogne. Fookus oli jätkuvalt neljal suunal, kuid natuke teisiti sõnastatud: sisemisjon, välismisjon, koguduste rajamine ja oikumeeniline koostöö.¹¹⁸ Välismisjonäride poole pealt oli 2017. aastal EKB liidu välismisjonäridena tööpõldudel 4 perekonda, kes 2022. a suveks olid kõik Eestisse naasnud.¹¹⁹ See tähendas esmakordselt peale 2000. aastat olukorda, kus EKB liidul polnud ühtegi välismisjonäri. Välismisjon oli püsinud EKB liidu misjonifookuses nähtaval kohal läbi kahe aastakümne.

2017 ja järgnevate aastate jooksul korraldati mitu välismisjoni reisi. Covid-19 tulekuga 2020. a jäid mitmed planeeritud misjoniprojektid ära ning senisel kujul lõpetas töö ka Misjonikeskus.¹²⁰ 2020. a valiti uus vanematekogu, milles misjoni teema sai oluliseks arutelupunktiks. Selle tuules sai alguse sissejuhatuses mainitud misjonistrateegia arutelu nii EKB liidu juhatuses kui vanematekogus. Sooviti mõista misjonimeelse koguduse tunnuseid ja

---

¹¹³ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2013.

¹¹⁴ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2014.

¹¹⁵ *Ibid.*

¹¹⁶ *Ibid.*

¹¹⁷ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2016.

¹¹⁸ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2017.

¹¹⁹ EKB liidu aastakonverentside aastaraamatud 2018-2023.

¹²⁰ EKB liidu aastakonverentside aastaraamatud 2018-2021.

takistusi selliseks koguduseks saamisel.¹²¹ Samuti toimus 31. oktoobril 2020 üle pika aja taas misjonikonverents, mis kandis nime “Vaimustatud ja läkitatud”.¹²² Palju oli misjonist juttu ka sellest järgneval aastal (2021) toimunud KUS-i sügiskonverentsil “Väike kogudus, suur maailm”. Küsiti kuidas antud ajas järgmiste põlvkondadeni jõuda ning kajama jäi mõte, et misjon ei ole ainult minemine, vaid ka olemine, oma igapäevas.¹²³

Otseselt terviklikust misjonist rääkisid 2024. novembris toimunud EKB liidu töötajate päevade raames Meego Remmel ja Helle Liht. EKB liidu kontekstis oli see esmakordne avalik arutelu sellises sõnastuses. Remmel ja Liht sidusid misjoni kokku kolme tunnusega: jüngerlus, armastus ja koostöö. Remmel kirjeldas, kuidas evangelismi ei saa olla lahus jüngerlusest. Armastuse punkti sõnastati kui igasugust inimeste vajadustele vastamist ja sotsiaalset teenimist. Viimaks toodi välja koostöö, mis hõlmab meie osalemist Jumala misjonis, seal hulgas ka töö tegemist ning tema loodu eest hoolitsemist. Oluline on ka asjaolu, et kolme misjoni dimensiooni kujutati visuaalselt kui üksteisega kokkupuutuvat ehk integreeruvat, olles kõik osa terviklikust misjonist. Arutelu saab järgi kuulata KUSi taskuhäälingust “Teoloogika” või videona kodulehel.¹²⁴

See on olnud põgus sissevaade EKB liidu misjonialase ajaloo arengutesse 1991. aastast alates. Proovides suurte pintsli tõmmetega anda edasi EKB liidu misjoni mõistmist aastakonverentside aruannete põhjal, siis olen andmete põhjal eristanud viite ajaperioodi, mil misjoni mõistmises on toimunud muutused: **1990ndad, 2000ndate keskpaik, 2000ndate lõpp, 2010ndate keskpaik ja Covid-19 algusest edasi**. 1990ndatel ja 2000ndate algul keskenduti tugevamalt isiklikule evangelismile ja koguduste rajamisele. Tundub, et misjonit ja evangelismi nähti üsnagi sünonüümsetena. Aruannetest ei tule välja, kas sõna “misjon” oli defineeritud või mida see sisuliselt võis tähendada, kuigi mõistet kasutati väga palju. Struktuurilises mõttes oli misjon selle perioodi sees kõige tugevamalt esindatud EKB liidu lähiajaloos. Vaatamata misjonialase kajastuse ja sündmuste rohkustele 1990ndatel ja 2000ndate alguses oli EKB liidu liikmeskond sel ajal siiski valdavalt kahanemas. Märkata oli ka teatavat frustratsiooni presidendi tollaegsetes (1999-2003) aruannetes, kuna pingutustele vaatamata oli koguduseliikmete missionaalne ja evangeelne innukus madal.

---

¹²¹ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2021.

¹²² "Misjonikonverents "Vaimustatud ja läkitatud"", Kõrgem Usuteaduslik Seminar, <https://kus.kogudused.ee/misjonikonverents-vaimustatud-ja-lakitatud/> (vaadatud 29. mail 2025.)

¹²³ Ermo Jürma, "Väike kogudus ja suur maailm", Teekäija, oktoober 2021, <https://teek.ee/teemad/14-konverents/2844-vaeike-kogudus-ja-suur-maailm>.

¹²⁴ Järgkuulatavad lingid on Spotifys:

<https://open.spotify.com/episode/0zAe0MJqb0lBkzm3obniw8?si=KRggXwcFS7uaHCAxBXYDGw> või KUS-i kodulehel: <https://kus.kogudused.ee/mis-on-terviklik-misjon/>.

Jääb mulje, et misjonit mõisteti EKB liidus sellel perioodil üsna üheplaaniliselt, eelkõige kui evangelismi ja koguduste rajamist. Misjoni võrdsustamine ainult evangelismiga on minu hinnangul ka üks põhjus, miks sellel ajajärgul ei nähtud eriti tulemusi nii statistiliselt kui tunnetuslikult (koguduseliikmete evangeelne innukus oli madal). Mu hüpotees on, et paljudel koguduseliikmetel, nii tollal kui täna, on sellise evangeelse surve all raske tajuda oma kohta. Ainus õige ja julgustatud viis kristlasena Jeesusest tunnistada näis julgelt ja innukalt oma lähedastele verbaalselt evangeeliumi kuulutades. Arvan, et paljude jaoks tundub verbaalne kuulutus ebaloomuliku tegevusena ning lüüakse üldse käega. Tervikliku misjonikäsitlemise vaates nähakse inimest Jumala suure narratiivi keskel, olles Jumala kaastööline Tema plaanis kogu loodu lunastada. Selline arusaam võiks julgustada kristlasi nägema evangeeliumi kuulutamist rohkematel viisidel kui ainult verbaalne, olles seejuures samaväärselt väärtuslik. Selline lähenemine aitaks kristlasel ennast näha täielikult osana Jumala misjonist. See ei tähenda aga evangelismi devalveerimist, vaid selle integreerimist teiste misjoni tunnustega ja nägemaks kõiki tahke võrdväärselt osana misjonist.

Väidan, et tervikliku misjoni põhimõtete õpetamine aitaks aktiveerida palju rohkemaid koguduseliikmeid teenima oma andidega ja tundma ennast samaväärselt väärtuslikuna peamiselt verbaalse evangelismi pooldajatega. Arusaadavalt ei saa inimesi päriselt nii reljeefselt liigitada. Antud mõttekäik püüab pigem edasi anda minu üldist tunnetust misjoni ühe dimensiooni rõhutamisest tulenevatest väljakutsetest. Tundub, et evangeelne innukus eelkõige sõnakeskse fookuse läbi on määratud sütitama ainult väikest hulka kristlasi ning 2000ndate aastate alguse igatsus misjonimeelsemate koguduseliikmetest jääb alatiseks kättesaamatuks.

2000ndate keskpaigas pole aruannetes varasemat jõulist evangeelset fookust enam nii palju näha. Samas on Misjonifond kui ka 2006. aastast Misjonikeskus olnud oma töös väga aktiivne ja korraldatud üritused said palju positiivset vastukaja. Samuti jätkusid mitmed koolitused ja läbivalt oli olulisel kohal Alfa kursus. Oli ka aktiivne välismisjonäride periood. Lisaks on märkimisväärne, et misjonisekretäri aruannetesse oli kuni 2010. aastani seotud ka kaplanaat. Kui palju misjoni tööharu sellega sisuliselt koostööd tegi, pole aruannete põhjal teada. Ometigi näitab see misjonimõistmises sisemisjoni mõõdet. 2011. aastast alates käsitletakse kaplanaati aastaraamatu vaates eraldi tööharuna.¹²⁵

---

¹²⁵ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2012.

Meego Rummeli presidentuuriga 2000ndate aastate lõpul sai misjoni mõtestamine taas uue värskuse ning tõusis rohkem EKB liidu identiteedi sisse. Hakati rõhutama misjonit rohkem igapäevaelu jüngerlikust ja kogukondlikust võtmest lähtuvalt. Tõusis väikegruppide positiivse mõju teadvustamine. Kõige veenvamalt tulid tervikliku misjoni ideed esile just selle perioodi sees. Misjonit püüti mõista kui Jumala suuremas loos osalemist ning jüngerlikult inimestega teel olemist. Samuti leidis Misjoninõukogu tulekuga aset väga sisuline muutus, kus kõik nõukogu liikmed kandsid erinevate misjonialaste valdkondade vastutusi ning president ja asepresident ise juhtisid üksuse tööd. See näitas misjonile pühendatust. Esmakordselt ilmus misjoni konteksti sotsiaalmisjoni valdkond, mis on huvitav, sest sotsiaaltööd on EKB liidu struktuuris nähtud terve lähiajaloo vältel misjonist eraldiseisvana, kuni tänase päevani. Sellest võib järeldada, et EKB liit on suuremas osas misjonit mõtestanud sõnakesksena.

2010ndate keskpaigas jääb mulje, et misjoni mõtestamise avarus liidu tasandil mõnevõrra taas ahenes, kuigi korraldati mitmeid misjonireise ja välismisjonärid said tähelepanu. Selle muutuse üheks põhjuseks võib olla koguduse rajamise tööharu kasvamine ja suurema iseseisvuse saavutamine 2013. aastast alates ning näiline struktuuriline eraldumine. 2018. aastast on ka aastaraamatutes varasemalt Misjonikeskuse aruande sees paiknenud koguduse rajamine välja toodud eraldi valdkonnana.¹²⁶ Tundub, et misjonist sai rohkem üks tööharu teiste seas ning võib-olla kadus ka keelelisest kasutusest avarust. Võrreldes eelmise perioodiga, asendus misjon sisuliselt rohkem jüngerluse mõistega. Covid-19 tulekuga 2020ndate alguses lõpetas Misjonikeskus tegevuse ning tänaseni pole EKB liidu struktuuris otseselt eraldi misjonile pühendatud tööharu. Olulised on olnud tugevalt misjoniteemalised konverentsid “Vaimustatud ja läkitatud” 2020. a ja “Väike kogudus, suur maailm” 2021. a. ja 2024. a tervikliku misjoni arutelu, mis on EKB liidu misjonimõistmist avardanud.

Kokkuvõtvalt jääb aastaraamatuid analüüsides mulje, et misjon pole uuritaval ajal olnud defineeritud, vaid on kandnud oma tähendusvälja tunnetuslikult. Tervikliku misjonikäsitlemise vaates on läbivalt olnud esindatud evangelismi ja õpetamise tunnus, vähemal määral ka kaastunne. Õigluse ja looduhoiu tunnust pole aruannetes misjoniga seoses sõnastatud. Põhjuseks minu hinnangul see, et misjoni defineerimist pole selle ajaperioodi sees ette võetud ning seetõttu on ka EKB liidu misjoni mõistmine erinevatel perioodidel kas vähem või rohkem jäänud kinni evangelismi kesksusesse. Aja möödudes on siiski evangelismis jüngerluse mõõdet rõhutama ja väärtustama hakatud. See on liikumine tervikliku misjoni suunas. Tervikliku

---

¹²⁶ EKB liidu aastakonverentsi aastaraamat 2018.

misjoni arutelu 2024. töötajate päevadel on märk sellest, et EKB liit on tervikliku misjoni sõnastatud mõistmisele lähemal kui kunagi varem.

4.2. EKB liidu koguduste statistika

Teiseks uuritavaks allikaks on EKB liidu koguduste statistika. Statistika kogumise eesmärk on hoida ülevaadet kogudustes toimuvast ja esitada statistilisi koondandmeid näiteks liikmeskonna ja ristimiste kohta. 2025. aasta 1. jaanuari seisuga oli EKB liidus 85 kogudust. Küsimustiku täitjad (enamasti pastorid) on misjoni teema osas vastanud kahele huvipakkuvale küsimusele. Esimene küsimus puudutas kogukonda panustavaid ettevõtmisi ja teine evangeeliumi jagamise ning misjoniga seotud ettevõtmisi. See andis aimu kuivõrd on mainitud tegevustes kaetud tervikliku misjoni tunnused. Kogukonda panustamise küsimuse puhul pole teada, kas kogudused ka ise oma kogukonda panustavaid ettevõtmisi misjonina mõtestasid, kuid hüpoteetilisi järeldusi sai siiski teha. Antud töös uurisin ainult 2024. aasta statistika vastuseid. Seda seetõttu, et tihtipeale on statistika vastused kumulatiivsed. See tähendab, et eelmise aasta vastused kanduvad automaatselt järgmise aasta statistika vormi. Seega muudavad täitjad neid ainult siis, kui möödunud aasta jooksul oli toimunud mingi muutus. Kõige hilisem statistika annab ka kõige aktuaalsema tagasiside. Teisalt piirab laiemat statistilist uurimist töö maht.

Huvipakkuv oli viis, kuidas arusaama misjonist statistika koostamisel mõtestati ja presenteeriti. See, et eraldi küsimustena olid välja toodud kogukonda panustavad ja evangeeliumi jagamise ning misjoniga seotud ettevõtmised, võib näidata statistika koostaja soovi eraldada teenimis- ja sõnakeskset koguduslikku tegevust. Järeldan, et statistika koostaja näeb evangeeliumi jagamist ja misjonit pigem sõnakesksena. Kuna vastati vabas vormis, siis olen tõlgendanud ja grupeerinud sarnaseid vastuseid ühe märksõna alla. Selline statistika analüüs on mõistagi subjektiivne, kuna vastused on tihtipeale napolisõnalised ja kategooriatesse liigitamine on kohati tunnetuslik. Erinevaid gruppe on kokku 8:

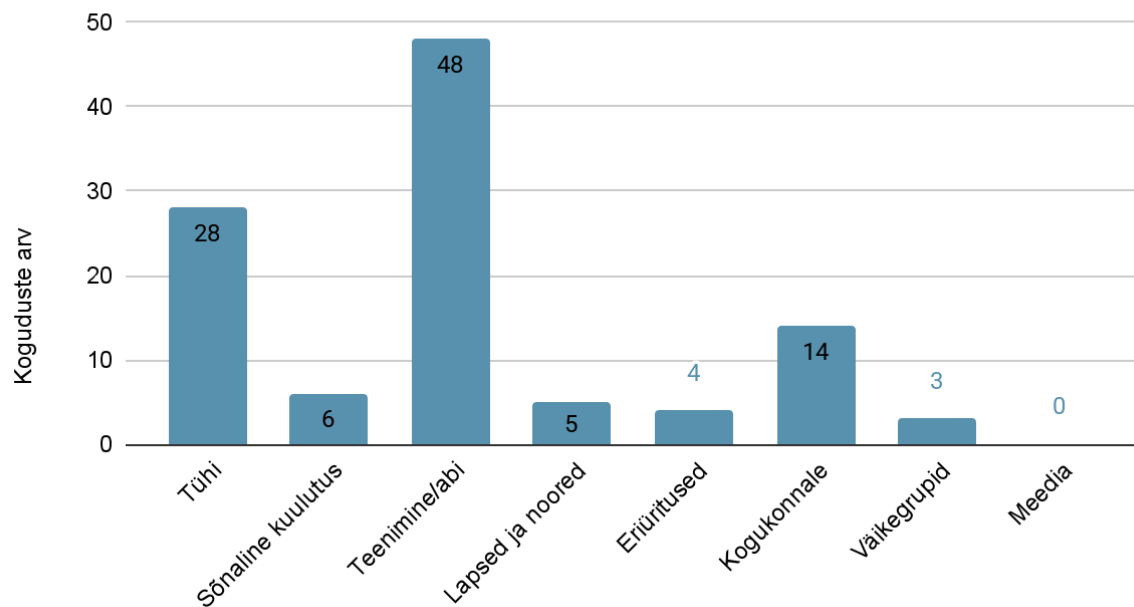
1. **Tühi;**
2. **Sõnaline kuulutus** (jumalateenistused ja muud koguduse kogunemised, pühadega seotud teenistused, tänavaevangelism). Antud punkti alla koonduvad kõik tegevused, mille põhirõhk on evangeelsel sõnalisel kuulutusel, ka väljaspool kogudusehoonet, kogukonna keskel;
3. **Praktiline teenimine ja materiaalne abi** (sotsiaalasutuste ja eakate külastamine, koostöö KOV-iga, toiduabi, koolipakid). Selle punkti alla koonduvad koguduste tegevused, kus põhirõhuks ei ole sõnaline kuulutus, vaid praktiline teenimine ja toetus.

- Kõige sagedamini on selleks eakate külastamine ja puudustkannatavatele inimestele materiaalse toe pakkumine;
4. **Töö laste ja noortega** (laste- ja noortelaagrid, noorteõhtud) Siia alla liigituvad kõik noorsoole suunatud tegevused;
  5. **Eriüritused koguduses ja väljaspool** (Alfa, teemaõhtud, erisündmused, nt Gospelõhtu, Ühisosa) Siia alla lähevad kõik mainitud eriüritused, mis on kas kogudusteülesed või kogudusekesksed;
  6. **Kogukonnale suunatud eeevangeelsed sündmused** (kodukohvikud, spordisündmused, kontserdid). Siin punktis on kätketud eeevangeelsed sündmused kogukonnale, kus ürituse põhifookus on teadlik kogukonda suunatus. See tähendab, et üritus võib toimuda koguduse õuel, kuid on teadlik soov kogukonna inimesteni jõudmisel. Tihtipeale on sellise suunitlusega näiteks kontserdid;
  7. **Väikegrupid**. Väikegruppide all käsitleti keskkondi, mis on üldiselt kogudusesisesed ning tavaliselt järjepidevalt toimuvad;
  8. **Meedia** (koduleht, veebiülekanded, muu meedia). Antud punkti all on mainitud koguduse meediategevust.

Kogukonda panustamise küsimuse osas (Joonis 2) nimetasid kogudused kõige enam praktilise teenimise ja materiaalse abi alla kuuluvaid tegevusi. Tihtipeale oli selleks vanemate ja haigete koguduseliikmete külastamine ja toiduabi pakkumine, aga ka sotsiaalasutuste külastamine. Paljud kogudused tegid jõulude ajal kingipakke nii lastele kui täiskasvanutele ja kooli alguse puhul koolipakke. Samuti üksikutel juhtudel oli kogudus ka teadlikult tegemas KOV-iga koostööd. 28 kogudust jättis küsimusele vastamata. Sellest järgmine kõige sisukam kategooria oli “kogukonda suunatud eeevangeelsed sündmused”. Neljal korral mainiti kodukohvikute päeval osalemist, mis moodustas seega väikse ühise nimetaja. Sellele järgnesid väiksemal määral ülejäänud kategooriad. Keegi meedia kaudu kogukonda panustamist ei märkinud.

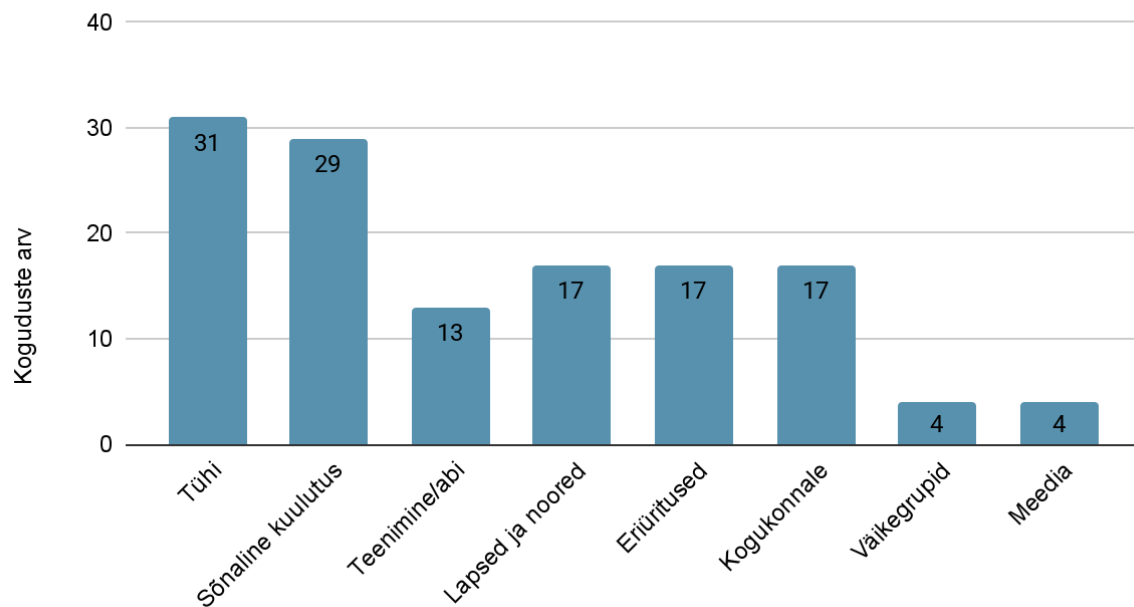
Kogukonda panustavad tegevused (sh sotsiaaltöö)

Joonis 2. Kogukonda panustavad tegevused.

Evangeeliumi kuulutamise ja misjoniga seotud ettevõtmiste küsimuse puhul, nagu eelmise küsimuse korral, oli (Joonis 3) vastamata jätnud umbes $\frac{1}{3}$ kõigist kogudustest, mis tähendab, et vastajad ei pruugi kogudust üldse missionaalsena näha. 29 sõnalise kuulutuse märkinud koguduste vastused hõlmasid endas mitmesuguseid jumalateenistusi ja tänavaeangelismi. Mitmed kogudused pidasid näiteks vabaõhujumalateenistusi. Ülekaalukalt oli selle vastuse sees esindatud erinevad jõulude ja muude pühadega seotud jumalateenistused. Teiste pühade osas oli ära märgitud vastavalt esinemissagedusele surnuaiapäha, ülestõusmispühad, jaanipäev ja aastavahetus. Erinevad pühad olid kogudustele suurepärane viis midagi missionaalselt korraldada. Huvitav, et ülestõusmispühasid mainiti nii vähe. Siinkohal võib üheks põhjuseks olla teiste pühade suurem populaarsus sekulaarses maailmas, mis aitab sildu kergemini luua. Tänavaeangelismi praktikat oli välja toodud vähe - neli kogudust vastas selliselt. See näitab, et kogudused püüdsid inimesteni jõuda eelkõige oma ürituste ja jumalateenistuste kaudu. Teadlikult ja evangeelselt mindi inimeste keskele harva.

Evangeeliumi kuulutamise ja misjoniga seotud ettevõtmised

Joonis 3. Evangeeliumi kuulutamise ja misjoniga seotud ettevõtmised.

17 korral “eriüritused koguduses ja väljaspool” vastanutest mainisid 10 korral Alfa kursuse korraldamist. See näitab, kui oluline ja laialdaselt toimiv töövahend see on. Samuti mainiti ka kogudusteüleseid suuremaid sündmusi, näiteks Gospelõhtu, Ühisosa konverents, Vaimuliku Muusika Festival ja Tervikliku Tervenemise Teenistus. Samuti 17 korral mainitud noorsootöös domineerisid peamiselt laagrid. Vähemal määral mainiti ajaliselt lühemaid koosviibimisi - näiteks noorteõhtud ja lastepäev. Sama palju mainiti ka kogukonnale suunatud eeevangeelseid sündmusi, peamiselt kontserte ja kodukohvikute päevasid. Seejärel tuli praktilise teenimise ja materiaalse abi kategooria, mis suuresti kattus teise küsimuse vastustega. Kõige vähem mainiti erinevas vormis väikegruppe ja meediat.

Kui vaadata statistika kui terviku peale, siis on mõnevõrra huvitav näha, kui vähe toodi mõlema küsimuse puhul välja väikegrupi-laadset tegevust. See võib anda aimu sellest, et vastajad, kes on enamasti pastorid, tihti peale ei näe kogukonda panustavat ja missionaalset tegevust jüngerlikus võtmes, mis on protsess ja eeldab järjepidevat kooskäimist. Rohkem jääb mulje, et üldiselt on tegu ühekordsete väljasirutumistega, tööharu stiilis tegevustega. Tuues sisse võrdluse tervikliku misjoniga, mis näeb kogudust olemuslikult missionaalsena ja evangeelsena, siis seda väljendasid vaid kaks kogudust - tuues vastavalt välja kõik koguduse kogunemised ja igapäevase evangeelse elu ning teiseks evangeelse alatooniga jumalateenistused igal

pühipäeval. Sellised vastused eeldavad vastaja väga selget oma identiteedi mõtestamist, sest küsimused olid suunatud tegevustele.

Kokkuvõttes on siiski rõõmustav tõdeda, kui mitmekesiselt EKB liidu kogudused kogukonda panustamist ja evangeeliumi jagamist ning misjonit näevad. Tervikliku misjonikäsitlemise viiest tunnusest olid terve EKB liidu koguduste peale esindatud kolm - evangelism, õpetamine ja kaastunne. Kogukonda panustamise küsimuse juures tuli esile, et väga paljud kogudused praktiseerivad kaastunnet ja märkavad inimeste vajadusi enda ümber. Raskem oli analüüsitud ettevõtmisi seostada misjoni õigluse dimensiooniga. Ükski kogudus ei toonud välja tegevusi, mis oleksid seostatavad looduhoiuga, mis oli ootuspärane. Näiteks võiks Maailmakoristuspäeval osalemine olla suurepärane võimalus kogukonda panustada ja suhteid luua. Ilmselt paljude jaoks ei ole looduhoid kui missionaalne võimalus seost veel loonud, sest see eeldab teoloogilist põhjendatust.

4.3. EKB liidu misjonit käsitlevad tekstid

Kolmanda uuritava teemana analüüsin olulisemaid EKB liidu dokumente ja muid tekste, mis võiksid anda aimu EKB liidu misjoni arusaamast. Järgnevas osas analüüsin ning võrdlen tervikliku misjonikäsitlemisega EKB liidu põhikirja, viimast arengukava aastateks 2018-2023 ja õpetuslikku raamatut “Piibli õpetus Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes”. Mainitud tekstid on valitud põhjusel, et nendes on esindatud kõige kaasaegsemad EKB liitu kui organisatsiooni puudutavad kirjalikud arusaamad. Kahjuks ei ole töö mahu piiratuse tõttu võimalik uurida aastakonverentside läkitusi, mis mainivad korduvalt nii sõna kui teo olulisust ja vähemalt ühe korral ka tervikliku misjoni vaates õigluse dimensiooni.

4.3.1. EKB liidu põhikiri

EKB liidu põhikiri on EKB liidu toimimist ja tööd suunav alusdokument. Täiendatud põhikiri on vastu võetud EKB liidu konverentsil 22. augustil 2020. aastal. II peatükis “Tegevuse eesmärgid ja abinõud nende saavutamiseks” on välja toodud EKB liidu seitse peamist eesmärki:

- 1) Piibli õpetuse levitamine;
- 2) töötamine tõsise usuelu ja kõlbluse äratamiseks, levitamiseks ja kaitseks Eesti ühiskonnas;
- 3) ühistöö arendamine ja koordineerimine, koguduste varustamine vajaliku informatsiooniga ja tegutsemine koguduste heaks;
- 4) usklike ühendamise ja kasvatamine vaimulikult, õpetuslikult ja kõlbliselt;

- 5) vaimulike töötajate koolitamine;
- 6) hoolekande ja heategevuse arendamine;
- 7) kristliku hariduse ja kultuuri levitamine.¹²⁷

Sõna “misjon” ei ole otseselt tegevuse eesmärkides sõnastatud. Küll aga on “sise- ja välismisjoni tööst osavõtmine ja selle arendamine” välja toodud eelmainitud eesmärkide saavutamise ühe abinõuna paragrahvis 9. Misjoni nägemine ühe abinõuna eesmärkide saavutamiseks annab vihje, et misjonit mõistetakse kui üht tööharu, konkreetseid tegevusi. Kuivõrd nähakse misjonit kui midagi suuremat, mis kõrgub üle eesmärkide, on raske hinnata, kuid antud eesmärkidest lähtuvalt võiks sise- ja välismisjoni töö olla seotud evangeeliumi levitamise ja kaitsmisega ühiskonnas (punktid 1 ja 2), kristliku hariduse, koolitamise ja õpetamisena (punktid 1, 4, 5, 7), koguduste ühistööse panustamisena (punkt 3) ning sotsiaalsetele vajadustele vastamisena (punkt 6). Seda, kuivõrd neid seoseid on ka sellisena nähtud ja ära kasutatud, on raske öelda.

Temaatiliselt sobivad kõik EKB liidu põhikirjalised eesmärgid ka tervikliku misjonikäsitle alla. Samas on ka puudujääke. Viie misjoni tunnuse põhjal vastab kõige rohkem punkte õpetamise tunnusele (1, 4, 5, 7). Lisaks on seoseid evangelismi (1, 2), kaastunde (6) ja punkti 2 teises pooles ka õiglusega: “tõsise usuelu ja kõlbluse äratamiseks...ja kaitseks Eesti ühiskonnas”. Ei ole näha, et õigluse eest seismine võiks olla suunatud ka liidust väljaspool olevatele inimestele, vaid eelkõige EKB liidu liikmete toetamiseks (paragrahv 9 punkt 2). Taaskord pole välja toodud looduhoiu tunnust, kuigi see võiks teoreetiliselt “Piibli õpetuse levitamine” punkti all mõeldud olla, kuid sellel väitel on vähe alust. Suurim erinevus võrreldes tervikliku misjonikäsitlesega tundub EKB liidu põhikirjas olevat arusaam, et misjon (antud juhul liigitatud sise- ja välismisjon) on kui üks eraldiseisev tööharu, millel puudub õigluse ja looduhoiu dimensioon.

Terviklikust misjonikäsitlesest lähtuvalt on aga misjon koguduse (ka koguduste liidu) olemise viis, kus kõik evangelismi, õpetamist, kaastunnet, õiglust ja looduhoidu puudutavad tegevused ja eesmärgid teenivad Jumala suurt missiooni maailmaga, milleks on lunastada ja taastada kogu loodu. Arusaadavalt on keeleliselt vahel vaja eristada konkreetseid termineid, mida oleme harjunud kasutama, näiteks välismisjon või misjonireis, kuid tervikliku misjoni, sh *missio Dei*, arusaama kohaselt ei ole misjon vaid konkreetset sõnastatud “misjoniprojekt”, vaid erinevais

---

¹²⁷ "Põhikiri", Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit, <https://kogudused.ee/dokumendid/pohikiri/> (vaadatud 29. mail 2025).

paigus Jumala töö märkamine, mida Ta juba tegemas on, ning selles osalemine. Terviklik misjonikäsitus ei tõsta ühte misjoni dimensiooni kõrgemale teistest, näiteks evangeeliumi verbaalset kuulutamist, vaid näeb kõiki integreeritult koos toimimas, üks dimensioon võimestamas teist. Nii, nagu see oli ka Jeesuse elus.

4.3.2. EKB liidu arengukava 2018-2023

EKB liidu arengukavas aastateks 2018-2023¹²⁸ on suunis, mida EKB liit konkreetselt antud ajavahemikul saavutada soovis. Töö kirjutamise hetkel on uus arengukava EKB liidu juhatuse poolt väljatöötamisel ning katab ajavahemikku 2025-2030. 2018-2023 arengukavas on misjoni mõistet vähe kasutatud, kuid märkimisväärne on teoloogiline mõte arengukava vajaduse kohta: “Arengukava on eelkõige meie ühine tunnetus selle kohta, kuhu on Jumal liikumas ning millesse Ta tahab meid kaasata, et Tema Kuningriik saaks enam nähtavaks”. Antud lauses väljendub selge *missio Dei* arusaam, mis näeb kogudust liitumas ja kaasa panustamas sellesse, mida Jumal juba tegemas on. Samuti on välja toodud Jumala Kuningriigi mõõde, mis loob eelduse avaramaks misjoni mõistmiseks, sest Jumala Kuningriik on väga mitmekesine ja tervikliku misjoni viite tunnust kokkusiduv mõiste.

Arengukava eesmärgiks on seatud sõnastada tegevusi, mille tulemuseks on olemasolevate koguduste areng ja uute koguduste rajamine. Sellega seoses on välja toodud areneva koguduse tunnused, millest huvipakkuv on “evangeelne/missionaalne innukus”. Antud sõnastus kõrvutab sõna “missionaalne” sõnaga “evangeelne”, mis viitab koguduse seinte vahelt väljapoole suunatusele. See näib olevat laiem arusaam misjonist EKB liidus, mis näeb evangeelsust ja missionaalsust mingil määral sünonüümidenä. Teine arengukavas misjonit puudutav punkt (3.3.1.) on seotud välismisjoniga. Eesmärgiks on antud vallas aktiivsuse kasv ning soovitakse korraldada lühiajalisi misjonireise. Samuti on soov aidata avastada misjonikutset ning toetada misjonitööd väljaspool Eestit, sh välismisjonäre. Antud kontekstis on selgelt räägitud misjonitööst välismisjoni võtmes, kuid misjonitöö sisu kahjuks kirjeldatud pole.

---

¹²⁸ "Eesti EKB Koguduste Liidu arengukava aastateks 2018-2023", Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liit, <https://kogudused.ee/dokumendid/> (vaadatud 29. mail 2025).

4.3.3. Piibli õpetus Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes

EKB liidu teoloogilis-õpetuslikud alused on leitavad raamatust “Piibli õpetus Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes”.¹²⁹ Raamatu viimane, kolmas väljaanne on ilmunud 2016. aastal, autoreiks Joosep Tammo ja Peeter Roosimaa. See koosneb neljast osast: “Jumala riigi alused”, “Elu Jeesuse Kristuse koguduses”, “Kristlase elu maailmas” ja “Jumala riigi saabumine”. Raamatus esineb sõna “misjon” kolmel korral: eessõnas, kus on mainitud, et tänane kultuuri- ja misjonikontekst on teistsugune kui paarkümmend aastat tagasi; sissejuhatuses, milles öeldakse, et EKB liit on ennast määratlenud piibelliku, kogudusliku, pühitsusliku ja misjoni liikumisena ja peatükis seitse, kus räägitakse Kristuse ihust ja et kohalike koguduste osadus toetab üksteist muuhulgas misjonitöös. Taaskord on sõna “misjon” vähesel määral kasutatud ja mõiste sisu osas selgitusi pole.

Osalt on *missio Dei*-lik lähenemine esindatud II osa peatükis 1, kus öeldakse: “Nii nagu Jumal saatis oma Poja maailma, nii annab Jeesus Kristus oma kogudusele ülesande maailma keskel tegutsemiseks.” (Jh 20:21) See on tõenäoliselt lihtsustatud või poolik arusaam *missio Dei* kontseptsioonist, kus pole kirjeldatud Püha Vaimu dimensiooni ning läkitamist kogu kolmainsuse poolt. Ühtlasi on kõigil koguduste liikmetel ülesanne minna “kõike maailma ja kuulutada evangeeliumi kogu loodule! Mk 16:15. Kuulutamise ja õpetamise punkti all (II osa pt 2) on kõige konkreetsem sõnastus, mis võiks vastata koguduse misjonile ehk ülesandele: “Koguduse kutsumus seisneb Jeesuse Kristuse evangeeliumi avalikus kuulutamises kõigile inimestele. Selle läkituse loomulikuks osaks on oma liikmete õpetamine evangeelses vaimus.”

Kuigi Markuse evangeeliumi tekst viitab kogu loodule evangeeliumi kuulutamises, on koguduse kutsumuseks sõnastatud evangeeliumi kuulutamine inimestele, milles sõna “avalik” on ilmselt viide eelkõige verbaalsele kuulutusele. III osa 1. peatükis on koguduse kutsumust laiendatud iga liikme ülesandega anda argipäevas oma eluga tunnistust “Jumala iseloomust ja plaanidest selle maailma suhtes”. Tunnistuse sisuks on “Jumala armastus ja pühadus”. Siinkohal on tõlgenduslik ruum laiem, mis jaatab rohkem tunnistuse andmist tegudega. 2. peatükis on kinnitus, et “Jumala armastuse ja halastuse kuulutamine sõnas ja teos on lahutamatult seotud uskliku ja koguduse pühitsusliku eluga”. Põgusalt on mainitud kaastunde dimensiooni, kuid otseseid seoseid näiteks sotsiaaltööle ei ole.

---

¹²⁹ Tammo, “Piibli õpetus Eesti EKB Koguduste Liidu kogudustes”.

Raamatus on rohkemal või vähemal määral esindatud kõik viis misjoni tunnust, mis näitab positiivset mitmekesisust tervikliku misjoni vaatest. Selgelt tuleb välja õigluse dimensioon III osa peatükis 5 - “Usklik ühiskonnas ja riigis”, milles kutsutakse üles vastutama ligimese hea käekäigu eest ühiskondlikus ja riiklikus sfääris. Samuti on esile toodud panus “erinevate põlvkondade, sotsiaalsete ja poliitiliste gruppide, parteide, klasside, rasside ja rahvaste vaheliseks lepituseks ja koostööks”. Lisaks mainitakse välja astumist “igasuguse inimestevahelise diskrimineerimise, eriti aga usu- ja südametunnistuse vabaduse ahistamise vastu”. I osa peatükis 2. “Jumala looming” on lühidalt välja toodud ka looduhoidlik perspektiiv, mis toetub 1Ms 1:28 ja 2:15 kirjakohtadele. Kommentaariks on Jumala käsk inimkonnale harida ja hallata loodud maailma ning maiste ressursside heaperemehelikku ja säästvat kasutamist.

Antud raamatu puhul on tervikliku misjoni vaatest suurim küsimus, kuivõrd nähakse misjoni viite tunnust integreeritult koos toimimas. Kuivõrd rõhutatakse ühe tunnuse olulisust üle teise? Teksti mahu peale vaadates tundub prioriteet olevat selgelt evangelismi ja õpetamise dimensioonil, mis ei tule üllatusena. Siiski on antud raamat teoloogiliselt kõige avaram dokument EKB liidu misjonimõistmise väljendamisel, kui tõlgendada misjoniks antud peatükis mainitud tekstilõike, sest sõna “misjon” mainiti raamatus vaid kolmel korral. Antud raamatus mainitud õigluse ja looduhoiu dimensioon teistes uuritud dokumentides kajastust ei peaaegu ei leia. Tõenäoliselt on nende prioriteetsus väga madal.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli uurida EKB liidu misjoni mõistmist tervikliku misjonikäsitleva vaatenurgast. Teema aktuaalsus lähtus EKB liidu väljakutsest defineerida kesket misjonikäsitlelust, sest möödunud misjonistrateegia dokumendi loomisprotsessis ei suudetud ühisele arusaamale jõuda. Samuti on misjon Eesti kontekstis väheuuritud teema. Tihtipeale tekitab misjonist rääkimisel pinget sõna- ja teenimiskeskuse skaalal asetumine, kus piibelikku tasakaalu on keeruline leida. Samas on kaasaegses missioloogilises diskussioonis domineerimas tervikliku misjoni (ing. k *integral mission*) arusaam, mille esindajad pakuvad sellele probleemile lahendust ning avardavad tervet diskussiooni. Põhjendasin antud töös, miks terviklik misjon on tugevaim ja piibellikum viis misjoni mõtestamiseks lootuses, et see võiks olla väärtuslikuks sisendiks EKB liidu püüdlustes sõnastada ühtset terviklikku misjonikäsitlelust.

Tervikliku misjonikäsitleva mõistmine eeldab kogu Piibli lugemist läbi missionaalse hermeneutilise võtme, kus jutustatakse Jumala missioonist lunastada kogu loodu. Samuti peab tõlgendamisel arvestama kogu Piibli ja iga Piibliraamatu kirjandusliku tervikuga. Sellise lähenemise kaudu saab tervikliku misjoni kontseptsioon piibelliku tugevuse. Avasin, kuidas VT algulood ja Suur Misjonikäsk selle arusaama kohaselt on tõlgendatavad, ning seeläbi tervikliku misjoni mõistmisele kaasa aitavad. Terviklikust misjonist mõtlemisel on kasuks Anglikaani kiriku sõnastatud misjoni viis tunnust, mis on minu hinnangul parim viis tervikliku misjoni dimensioone hoomata. Kaalukas missioloog Christopher Wright on neid tunnuseid kokku võtnud kui evangelism, õpetamine, kaastunne, õiglus ja looduhoid, mis jagunevad omakorda kolme misjonifookusesse: kogudus, ühiskond ja loodu. Oluline on neid viite tunnust näha omavahel integreerituna, kus üks dimensioon ei ole primaarne üle teiste, vaid on terviklikus tasakaalus, nii nagu Jeesuse elus, väljendudes Tema sõnades, tegudes ja olemises.

Töö empiirilises osas analüüsisin tervikliku misjoni tunnuseid kolmest aspektist: esmalt EKB liidu misjonialaseid struktuure ja sündmusi alates 1991. aastast, teiseks 2024. a koguduste statistika misjonialaste küsimuste vastuseid ning kolmandaks EKB liidu olulisemaid tekste. Analüüsi käigus sain aru, et nende teemade analüüsimisel tekivad suured tõlgenduslikud piirangud. Eriti kahe viimase teema puhul ei esinenud sõna “misjon” palju, kuid misjoni

mõistmise võimalikult objektiivseks analüüsimiseks on vaja selget sõna “misjon” kasutust. Kui antud sõna ei olnud kasutatud, võisin teha ainult oletusi, kas see võis ka allika autori peas misjoniga seostatud olla. Seega pidin siiski vastavalt vajadusele tõlgendama kahel viisil: esimese ja eelistatud variandina leides otsesed seosed misjoniga ja kui see ei olnud võimalik, siis tõlgendada allikaid läbi tervikliku misjonikäsitlemise ning isikliku tunnetuse aktiivse EKB liidu liikmena. Mõistagi annab selline analüüs vaid ühe tahu EKB liidu misjoni mõistmisest.

Töö uurimisküsimuseks oli: Mismoodi suhestuvad EKB liidu misjonialane ajalugu, statistika ja tekstid tervikliku misjonikäsitlemise tunnustega? Vastuseks leidsin, et misjonialases ajaloos aastast 1991, on esinenud vähemalt viis misjoni mõistmises eristatavat ajaperioodi. 1990ndatel keskenduti tugevalt evangelismi dimensioonile, kitsamalt verbaalsele kuulutusele ja koguduste rajamisele ning neid toetavate sündmuste korraldamisele. Misjoni struktuur oli sellel ajal kõige nähtavam. 2000ndate keskpaiku oli märgata *missio Dei* kontseptsiooni selget sõnastamist ning sise- ja välismisjonile keskendumist, samuti mitmete koostatud olulisust. Seega oli esindatud evangelismi, õpetamise ja vähemal määral ka kaastunde tunnus. 2000ndate lõpus kerkis struktuuris esile selgem sotsiaalmisjoni dimensioon ja misjoni mõistmisel kogukonna ning jüngerluse suurem tähtsustamine ja sügavam mõtestamine. Tervikliku misjoni vaates muutus misjoni mõistmine läbi aja ainult sügavamaks. 2010ndate keskpaigas misjonistruktuur visuaalselt ahenes ja tegevustes kajastus rohkem välismisjon ja misjonireisid. Covid-19 tulekuga 2020. a lõpetas tegevuse Misjonikeskus, mis tähendas ka EKB liidu tasandil misjonistruktuuri kadumist. Sealt edasi on olnud olulisi misjoniteemalisi konverentse, kõige viimasena tervikliku misjoni arutelu 2024. aastal, kus käsitleti kaudselt kõiki tervikliku misjoni viite tunnust ning näidati neid integreerituna.

Koguduste statistikas oli küsimuste vastustes palju variatiivsust ning erinevaid viise, kuidas koguduste inimesed läbi evangelismi, õpetamise ja kaastunde dimensioonide oma missionaalsust välja elasid. Leidsin, et statistika küsimused on misjoni vaates koostatud teenimis- ja sõnakesksust eristades. Vastused mainitud tegevused puudutasid peamiselt evangelismi, õpetamise ja kaastunde dimensioone misjonist. Üllatav oli vastustes väikegruppide väga madal esinemissagedus, mis annab aimu, et vastajad ei näe kogukonda panustavat ja missionaalselt tegevust jüngerlikus, järjepidevust nõudvas võtmes, vaid pigem kui ühekordseid projekte. Õigluse ega looduhoiu dimensioon polnud vastustes esindatud. Ainult kaks koguduse esindajat sõnastasid oma identiteeti olemuslikult evangeelseks kõiges, mida nad teevad, mis on tervikliku misjoni vaates oluline idee. Samuti on märkimisväärne, et

umbes 1/3 kogudustest jättis küsimustele vastamata, mis võib tähendada, et nad ei näe oma tegevust missionaalsena.

EKB liidu tekstide analüüsimisel leidsin, et EKB liidu põhikirjas sõnastati misjonit peamiselt kui ühte tööharu. Tõlgendades tekstis mainitud EKB liidu eesmäärke misjonina, oli esindatud peamiselt evangelismi, õpetamise ja kaastunde dimensioon, väga vähesel määral ka õiglus. EKB liidu arengukavas oli märgata terviklikule misjonile omast *missio Dei* ja Jumalariigi temaatikat, kuid mitte väga palju rohkemat. Raamatus “Piibli õpetus EKB Koguduste Liidu kogudustes” mainiti misjonit ainult kolmel korral, sealhulgas defineeriti EKB liitu kui misjoniliikumist, kuid tõlgendades muid relevantseid sõnastusi samuti misjonina, olid esindatud kõik tervikliku misjoni viis tunnust, tuues välja nii sõna kui teo olulisust. Teksti mahu mõttes oli kõige rohkem tähelepanu pööratud evangelismile ja õpetamisele.

Antud teema raames oleks huvitav edasi uurida misjoni mõistmist primaarallikatest, ehk EKB liidu inimestelt, nii koguduse juhtidelt kui tavaliiikmetelt, mis annaks teise olulise tahu EKB liidu misjoni mõistmisest. Ühtlasi on minu soovitusel missioloogilist arutelu EKB liidus jätkuvalt üleval hoida ja EKB liidu teoloogilises hariduses rohkem käsitleda. Kuigi KUS-is on juba ka häid misjoni valdkonda otseselt või kaudselt käsitlevaid õppeaineid, siis näiteks missionaalselt hermeneutikat võiks tutvustada ja praktiseerida erinevates Piibli ainetes.

Kokkuvõttes selgus allikatega töötamise käigus, et kuigi kohati on sõna “misjon” väga palju kasutatud, ei ole selle mõiste tähendust üheski uuritud allikas otseselt sõnastatud. Samas on EKB liidu misjoni mõistmisel läbi aja olnud tunnetuslik tähendus, mis on suures pildis terviklikule misjonikäsitlesele aina lähemale jõudnud. Märgilise hetkena sai terviklik misjonikäsitus 2024. a töötajate päevade raames esmakordselt laiemal tasandil tutvustatud. Kokkuvõttes loodan, et antud töös leiduvad mõtted aitavad kaasa panustada EKB liidu missioloogia arengusse ning pakuvad väärtuslikku sisendit ühtse ja tervikliku misjonikäsitlese sõnastamisel, eesmärgiga mõjutada Jumala päästesõnumi kaudu kogu loodut, ühiskonda ja üksikisikuid veel enam.

Kasutatud allikad

Anglican Communion Office. „Anglican Communion: Marks of Mission“,

<http://www.anglicancommunion.org/mission/marks-of-mission.aspx> (vaadatud 29. mail 2025).

Baik, Chung-Hyun. Kim, Singwoong. "Missio Dei" St Andrews Encyclopaedia of Theology, (2024) <https://www.saet.ac.uk/Christianity/MissioDei>.

Bauckham, Richard. *Bible and Mission: Christian Witness in a Postmodern World; Easneye Lectures, Frumentius Lectures* (Bletchley: Paternoster Press, 2005).

Boanerges, Seidel Abel. Vestlus autoriga, 11. aprill 2025.

Bosch, David Jacobus. *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission* (Maryknoll, NY: Orbis Books, 1991).

Bunder, Robert. "Misjonitöö Eesti Evangeelses Luterlikus Kirikus 2004. ja 2018. aasta koguduste sõnaliste aruannete põhjal", bakalaureusetöö (Tartu: Tartu Ülikool, 2020) <http://hdl.handle.net/10062/70078>.

Butler, James. Kwiyan, Harvey. Ross, Cathy. "Missiology", St Andrews Encyclopaedia of Theology, (2024) <https://www.saet.ac.uk/Christianity/Missiology>.

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu Arhiiv (EEKBLA)

EKB liidu aastakonverentside aruanded 1992-97.

Eesti EKB Koguduste Liit. Aastakonverentside aastaraamatud 1998-2025.

- "Põhikiri", <https://kogudused.ee/dokumendid/pohikiri/> (vaadatud 29. mail 2025).
- "Eesti EKB Koguduste Liidu arengukava aastateks 2018-2023", <https://kogudused.ee/dokumendid/> (vaadatud 29. mail 2025).

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. "Misjon", <https://eelk.ee/kiriku-korraldus/toovaldkonnad/misjon/> (vaadatud 29. mail 2025).

Eesti Keele Instituut, Sõnaveeb. "Misjon", <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/misjon>.

- "Misjon", Kristluse sõnastik, <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/usu/misjon/1/est>.

Eesti Kristlik Nelipühi Kirik. "Mis on misjon?", <https://eknk.ee/misjon-2/> (vaadatud 29. mail 2025).

Goropevsek, Timothy. "[Interview] 'We wouldn't have to connect proclamation & social action, if we hadn't separated them in the first place,' says Chris Wright" Christian

Daily International, 26. september 2024,

<https://www.christiandaily.com/news/interview-with-chris-wright-uniting-proclamation-social-action>.

Goheen, Michael W. *Introducing Christian Mission Today: Scripture, History, and Issues* (Downers Grove: IVP Acad, 2014).

- *Light to the Nations: The Missional Church and the Biblical Story* (Grand Rapids: Baker Publishing Group, 2011).

Jürma, Ermo. "Väike kogudus ja suur maailm", Teekäija, oktoober 2021,
<https://teek.ee/teemad/14-konverents/2844-vaeike-kogudus-ja-suur-maailm>.

Kaiser, Walter C. *Mission in the Old Testament: Israel as a light to the nations* (Grand Rapids, Mich: Baker Books, 2000).

Kase, Karl-Emil. "Jumala suur plaan suure misjonikäsu valgel", bakalaureusetöö (Tallinn, Kõrgem Usuteaduslik Seminar, 2023) <https://kus.kogudused.ee/wp-content/uploads/2023/06/Karl-Emil-Kask-loputoo.pdf>.

Kõrgem Usuteaduslik Seminar. "Misjonikonverents "Vaimustatud ja läkitatud"",
<https://kus.kogudused.ee/misjonikonverents-vaimustatud-ja-lakitatud/> (vaadatud 29. mail 2025.)

Kurg, Ingmar. "Oikumeenilise evangelisatsiooni perspektiiv Euroopa kontekstis: missioloogiline ja religioonisotsioloogiline uurimus", doktoritöö (Tartu: Tartu Ülikool, 2010) <http://hdl.handle.net/10062/14714>.

Lausanne Movement. "The Cape Town Commitment",
<https://lausanne.org/statement/ctcommitment#we-love-god-s-world> (vaadatud 29. mail 2025).

- „The Seoul Statement", <https://lausanne.org/statement/the-seoul-statement> (vaadatud 29. mail 2025).

Maranatha Baptist Seminary. „“Every Baptist a Missionary” Johann G. Oncken and Disciple-Making in Europe", <https://www.mbu.edu/seminary/every-baptist-a-missionary-johann-g-oncken-and-disciple-making-in-europe/> (vaadatud 6. aprillil 2025).

Micah Network. „Declaration on Integral Mission", <https://micahglobal.org/page/resources-external> (vaadatud 29. mail 2025).

Padilla, C. René. Toscano, Juan José. Juárez, Claudia Lorena. *What Is Integral Mission?* Tõlkinud Rebecca Breekveldt (Oxford, UK: Regnum Books International, 2021), Apple Books.

Pilli, Toivo. Vestlus Zoomis eelkaitsmisel, 5. mai. 2025.

Stott, John R. W. *Kristlik Misjon Nüüdismaailmas*. (Tallinn: Logos, 2002).

Tammo, Joosep. Roosimaa, Peeter. *Piibli õpetus Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu kogudustes* (Eesti EKB Liit, 2016).

Tartu Ülikool. "Kvalitatiivne sisuanalüüs", <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/> (vaadatud 29. mail 2025).

Tervikliku misjoni ettekande järgikuulatavad lingid Spotifys:

<https://open.spotify.com/episode/0zAe0MJqb0lBkzm3obniw8?si=KRggXwcFS7uaHC AxBXyDGw> ja KUS-i kodulehel: <https://kus.kogudused.ee/mis-on-terviklik-misjon/>.

Tõnne, Karl. Isiklik kogemus, 29. mai 2025.

Wright, Christopher J. H. *The Five Marks of Mission: making God's mission ours*. (im:press, 2015), <https://micahglobal.org/page/resources-external>.

- *The Mission of God: Unlocking the Bible's Grand Narrative* (Downers Grove, Ill: IVP Academic, 2006).
- *The Mission of God's People: A Biblical Theology of the Church's Mission* (Grand Rapids, Mich: Zondervan, 2010).

Summary

Understanding of mission in Union of Free Evangelical and Baptist Churches of Estonia through the lens of integral mission

Karl Tõnne

Summary

This work aims to examine the understanding of mission within the Union of Free Evangelical and Baptist Churches of Estonia (“UFEBCE”) through the lens of integral mission. The purpose stems from the UFEBCE's ongoing challenge in defining a unified mission concept and the topic being under-researched in the Estonian context. The study argues that the integral mission approach, encompassing evangelism, teaching, compassion, justice, and care for creation, is the strongest and most biblical way to conceptualise mission. The methodology used was qualitative content analysis which involved three areas: UFEBCE mission structures and events since 1991, responses to mission questions in the 2024 congregational statistics, and key UFEBCE texts. The analysis acknowledged the challenge of interpreting sources where the word "mission" was not explicitly used, requiring both direct links and interpretation through the integral mission framework.

The key findings show an evolving understanding. Historically, the focus began heavily on evangelism (verbal proclamation, church planting). Over time, the concept of *missio Dei* emerged, and structures began to include social mission, community emphasis, and discipleship, reflecting growth in teaching and compassion dimensions. Congregational statistics highlighted active engagement in evangelism (event-based verbal proclamation), teaching (Alpha courses), and compassion (practical aid). However, justice and care for creation were largely absent from reported activities. Key texts showed varying degrees of breadth: the Statute framed mission as a work branch, while the Development Plan used *missio Dei* but linked "missional" to evangelical zeal. The union's "Biblical Teaching" document was the broadest, outlining all five dimensions, including justice and care for creation, while retaining a focus on evangelism and teaching in text volume. A significant finding and point of novelty

is the explicit discussion of integral mission in 2024, which connected mission to discipleship, love, and cooperation (including creation care), demonstrating an integrated understanding.

The brief conclusions indicate that the UFEBCE's understanding has progressed closer to the integral mission concept over time, moving from a primarily word-centred view to incorporating deeds and a broader scope. While theological teaching encompasses occasionally all dimensions, practical engagement and reporting remain most visible in evangelism, teaching, and compassion. Mission is often viewed as specific activities rather than an inherent identity. The recent explicit discussion of integral mission provides a valuable basis for an unified understanding and practice.

Further study interviewing UFEBCE members would provide another angle into the understanding of mission in UFEBCE. The work's total length is 13021 words and contains three illustrations. The language in which the work was written is Estonian. The literature used highlights primarily the work of Michael W. Goheen, Christopher Wright and David Bosch.